

3. PLAN PROSTORNOG UREĐENJA

3.1 Prikaz prostornog razvoja na području Općine u odnosu na prostornu i gospodarsku strukturu Županije

Prostorno planske tendencije i pretpostavke (demografske prognoze, nastavak procesa urbanizacije, razvitak gospodarskih djelatnosti, planirana suvremena prometna mreža, ekonomičnija mreža središnjih funkcija naselja, razvitak naselja) utječu na koncipiranje sustava središnjih naselja koji će najviše odgovarati potrebama stanovništva i drugim korisnicima u Općini Tisno i njenu okruženju, te će se tako na najbolji način uklopiti u cjelokupnu koncepciju prostornog razvijanja novih općina i gradova Šibensko - kninske županije.

Općina Tisno je obalna i otočka općina u prostoru Županije i usmjerena prvenstveno ka razvoju turizma, pomorstva i poljoprivrede. Nastavit će se razvoj procesa urbanizacije u prostoru Općine Tisno i Šibensko kninske županije, prvenstveno pod utjecajem turizma i drugih tercijarnih i kvartarnih djelatnosti.

Naselja Općine Tisno biti će i nadalje pod snažnim utjecajem Šibenika, najbližeg i značajnog središta i pokretača društveno - gospodarskog razvijanja i života u široj okolini. U županijskom sustavu naselja Tisno se ističe kao područno i veća lokalno (manje razvojno) središte sa snažnim razvojnim veznim pravcima ka Šibeniku.

3.2 Organizacija prostora i osnovna namjena i korištenje površina

Organizacija prostora Općine Tisno temelji se na prikladnosti prostora za pretežne ili karakteristične namjene te na ***prihvatljivim kapacitetima prostora i osiguranju održivog razvijanja*** tj. očuvanju prostora za buduće generacije.

U budućoj organizaciji prostora i dalje će najznačajniju ulogu imati tri otočna (murterska) naselja Betina, Jezera i Tisno. Tisno je lokalno, odnosno općinsko središte a određene funkcije, posebno vezane uz daljnji razvitak turizma preuzimat će i naselja Jezera dok će naselja u unutrašnjosti (Dubrava, Dazlina) biti oslonjena na veća općinska naselja i središta.

Koncepcija organizacije i zaštite prostora obuhvaća ukupni prostor općine Tisno. To je specifičan prostor koji se sastoji od kopnenog, obalnog i velikog otočkog dijela s određenim učešćem morske površine.

Globalna organizacija temelji se na određivanju građevinskog i ostalog područja te režima korištenja i zaštite prostora. Građevinska područja obuhvaćaju površine naselja te izdvojenih zona koje su namijenjene za rad, turizam i ugostiteljstvo, sport i rekreativnu aktivnost te uređenu obalu za kupališta i rekreativnu aktivnost.

Osnovna namjena površina je prikazana u grafičkom dijelu elaborata Prostornog plana, kartografski prikaz broj 3. «Namjena površina u mjerilu 1:25000. Radi specifičnosti obalnih naselja prikazana je i osnovna struktura tih naselja u mjerilu 1:5000 s razrađenom namjenom i nekim uvjetima korištenja i gradnje na području naselja.

Površine naselja se organiziraju u dvije osnovne razine;

- obalna naselja sa složenjom strukturom, u pravilu mješovita namjena,
- naselja u unutrašnjosti u kojima dominira stanovanje s gospodarskim sadržajima vezanim pretežno uz poljoprivredu.

U sklopu obalnih naselja ističu se povijesne jezgre ruralnog ambijenta od kojih su neke zaštićene/evidentirane (Tisno, Betina). Širenje naselja uz obalu je uglavnom ograničeno na izgrađene dijelove čime se ograničava devastacija obalnog ruba. To je naročito izraženo uz kopnenu obalu naselja Tisno i u Betini. Izgradnja na vrijednim poljoprivrednim površinama je ograničena (naselja Tisno, Jezera, Betina) i vezana uz poljoprivrednu djelatnost. Za pojedine dijelove naselja koji su preizgrađeni ili su izgrađeni uz neodgovarajuće urbano oblikovanje utvrđuje se režim ograničene gradnje ili potrebe preoblikovanja u skladu s vrijednostima prostora.

Unutar građevinskog područja naselja detaljnim razgraničavanjem određene su zone stanovanja i zone mješovite namjene:

- Zona stanovanja (S),
- Zone mješovite - pretežito stambene namjene (M1),
- Zone mješovite namjene M2 (zona centralnih sadržaja), i
- Zona mješovite namjene – gospodarska sa stanovanjem (M3).

Zona stanovanja (S) podrazumijevaju gradnju samostojećih stambenih i stambeno poslovnih građevina i gradnju pratećih sadržaja i to:

- prodavaonice robe dnevne potrošnje do 100 m² ukupne bruto površine,
- predškolske ustanove (dječji vrtići i jaslice),
- ustanove zdravstvene zaštite i socijalne skrbi,
- vjerske građevine,
- ostale namjene koje dopunjaju stanovanje kao osobne usluge (krojač, obućar, fotograf, servis kućanskih aparata i sl.) i intelektualne usluge - uredi,
- manji športsko i rekreativski sadržaji i površine i sl.,
- parkove i dječja igrališta,
- javna parkirališta i garaže,
- ulice i trgove, komunalne i infrastrukturne objekte i uređaje.

Na površinama mješovite - pretežito stambene namjene (M1) mogu se rekonstruirati postojeće i graditi nove stambene i stambeno poslovne građevine te prateće javne, društvene i poslovne građevine (sadržaji koji ne ometaju stanovanje na način da stvaraju buku i prašinu, zagađuju zrak i tlo iznad dopuštenih vrijednosti ili zahtijevaju teški transport). Dopušteni prateći sadržaji uključuju:

- trgovački sadržaji do 500 m² prodajnog prostora,
- predškolske ustanove i škole,
- ustanove zdravstvene zaštite i socijalne skrbi,
- tiki obrt i usluge građanima (krojač, obućar, staklar, fotograf, servisi kućanskih aparata, servisi osobnih automobila, pravonica osobnih automobila, kemijkska čistionica, foto-kopirnica, zdravstvene usluge, odvjetnički uredi i predstavnici, intelektualne usluge i sl.),
- političke, društvene organizacije i sadržaje kulture, vjerske zajednice,
- pošte, banke i sl.,
- športsko rekreativska igrališta,
- parkove i dječja igrališta,
- ugostiteljsko – turističke sadržaje (restoran, kafe bar i sl., hoteli).
- javna parkirališta i garaže,
- ulice i trgove, komunalne i infrastrukturne objekte i uređaje.

Na površinama mješovite - pretežito stambene namjene (M1) ne mogu se graditi građevine za gospodarske proizvodne i zanatske djelatnosti (osim osobnih usluga), skladišta i ostali sadržaji koji zahtijevaju intenzivan promet ili na drugi način ometaju stanovanje. Postojeći takvi sadržaji mogu se zadržati. Za dopuštene prateće i poslovne sadržaje može se koristiti dio stambene građevine ili dio građevne čestice te posebna građevina na vlastitoj građevnoj čestici.

Na zasebnim građevnim česticama veličine do 1,0 ha mogu se graditi građevine javne i društvene namjene (predškolske ustanove i škole, socijalne ustanove, vjerske građevine), uredski poslovni prostori, sadržaji ugostiteljsko-turističke namjene, javne garaže, športske i rekreativske građevine i igrališta te javne i zaštitne zelene površine.

Mješovita namjena M2 (zona centralnih sadržaja) obuhvaća središnje dijelove naselja na otoku i kopnu. U tim zonama mogu se rekonstruirati postojeće i graditi nove stambene i stambeno poslovne građevine te javne, društvene i poslovne građevine. Na površinama mješovite namjene M2 mogu se graditi i uređivati prostori za:

- javnu i društvenu namjenu,
- tržnice, manje robne kuće,
- ugostiteljsko – turističku namjenu (restorani, kafe barovi, hoteli do 80 postelja, pansioni i sl.),
- sport i rekreatiju,
- parkove i dječja igrališta.
- javna parkirališta i garaže,
- ulice i trgove, komunalne i infrastrukturne objekte i uređaje.

Na površinama mješovite namjene M2 unutar zaštićene ruralne cjeline naselja ne mogu se planirati opskrbni centri i robne kuće s otvorenim parkiralištem i skladišta kao osnovna namjena.

Mješovita namjena – gospodarska sa stanovanjem (M3) planirana je na području naselja Dubrava za smještaj pretežito gospodarskih (poslovnih) građevina uz mogućnost gradnje poslovnih i stambenih sadržaja na najviše 50% površine zone.

Tisno

Obalno područje naselja Tisno, na otočkom i kopnenom dijelu, je potrebno u cijelosti definirati i programski osmisliti. Uz luku nautičkog turizma u Uvali Luka, planira se maritimni zahvat na otočkom dijelu radi zaštite od juga postojeće obale i luke otvorena za javni promet te gradnja športskih luka. Obalno područje na otoku prema ugostiteljsko turističkoj zoni Lovišća je potrebno urediti kao kupališna (uređena plaža) i rekreativska zona. Kopneni dio obale, od mosta do Prislige je potrebno osmisliti kao javni prostor za rekreatiju i obalnu rivu na kojoj je moguć privez plovila i uređenje športske luke.

Turistički razvoj se temelji na uređenju i dovršenju izdvojene turističke zone Rastovac, Jazine – Prisliga. Turistička zona Jazine - Prisliga treba postići kompletniju i kvalitetniju ponudu a zonu ranije planiranog autokampa trajno sačuvati kao neizgrađen prostor u cilju povećanja ukupne kvalitete turističke ponude i kvalitete naselja. Turistička zona Rastovac se može oblikovati i dograditi sadržajima koji će koristiti prednosti nalazišta ljekovitog pejorda u uvali Makirina, na način da se na području turističke zone urede svi potrebni sadržaji za razvoj tog vida zdravstvenog turizma. U svakoj od ovih zona je moguće urediti obalu za privez plovnih objekata do 50 vezova.

Od ukupnog planiranog građevinskog područja naselja Tisno izgrađeno je 84,40% ili 61,8 ha.

Izvan naselja Tisno u izdvojenim zonama (izvan građevinskog područja naselja) planirane su ugostiteljsko turističke zone:

- Jazine	18,3 ha (djelomično izgrađena),
- Rastovac	12,8 ha (djelomično izgrađena),

Prikazom organizacije prostora naselja Tisno u mjerilu 1:5.000 određene su slijedeće površine:

TISNO namjena	površina (ha)	
	ukupno	izgrađeno
1. stanovanje (S)	4,5	0,4
2. mješovita namjena(M1)pretežito stanovanje	60,0	55,2
3. mješovita namjena (M2) centralni sadržaji	3,9	3,9
4. osnovna škola (D4)	1,6	1,6
5. javna i društvena namjena (D)	0,5	0,5
6. sport i rekreacija	2,7	0,2
	73,2	61,8
7. marina	1,4	
8. parkovi, uređeno zelenilo	0,4	0,4
UKUPNO	75,0	62,2

Jezera

Značajno proširenje naselja se predviđa s južne i sjeverne strane uvale i to uglavnom kao zone stanovanja.

Osim izgrađene turističke zone u uvali Lovišća predviđa se uređenje turističke zone unutar građevinskog područja naselja, na području prema Mišjem vrhu (južna obala uvale). U sklopu turističke zone u naselju omogućava se uređenje manjih turističkih građevina (hotela, pansion, kampova i dr. na većim građevnim česticama).

U uvali sv Nikola zaštićena je crkvica i građevina koja je služila za proizvodnju soljene ribe. Omogućava se uređenje i odražavanje postojeće izgrađene obale (riva) te uređenje samoga dna uvale.

Dio područja naselja Jezera u dnu uvale sa kvalitetnim poljoprivrednim površinama, veličine 2,2 ha, određeno je kao područje u kojemu nije moguća gradnja novih građevina radi očuvanja tih poljoprivrednih površina i tradicijske slike naselja..

Područje Lokve, veličine 2,0 ha je određeno kao parkovska zelena površina uz naselje s određenim vrijednostima flore. Potrebna su istraživanja i eventualna zaštita osobitosti područja. Zonu je moguće opremiti za rekreaciju u skladu s prirodnom osnovom. Na području naselja planiraju se i druge manje parkovske površine i zona športa i rekreacije.

Prikazom organizacije prostora naselja Jezera u mjerilu 1:5.000 određene su slijedeće površine:

JEZERA namjena	površina (ha)	
	ukupno	izgrađeno
1. stanovanje (S)	10,5	1,6
2. mješovita namjena(M1)pretežito stanovanje	43,2	41,6
2. mješovita namjena(M2)centralni sadržaji	1,6	1,6
3. osnovna škola	0,4	0,4
4. sport i rekreacija	0,9	
	56,6	45,2
5. marina	1,6	1,6
6. turistička zona uz naselje (Mišji vrh)	4,7	
7. parkovi, uređeno zelenilo	6,0	
UKUPNO	68,9	46,8

Od ukupnog planiranog građevinskog područja naselja Jezera izgrađeno je 79,8% ili 45,2 ha.

Izdvojeno građevinsko područje izvan naselja obuhvaća ugostiteljsko turističku zonu Uvala Lovišća površine 11,9 ha (izgrađena). Luka nautičkog turizma unutar uvale naselja Jezera, južna obala, može se održavati na način da se ne narušavaju vrijednosti uvale i omogući pristajanje brodova u luci.

Betina

Za daljnji razvoj Betine od osobite je važnosti uređenje uvala s lukama (Zdrače i Porat) u kojima se određuju funkcija koje se mogu smjestiti u uvali i njihov međusobni odnos. Stoga je nužno izrada odgovarajuće prostorno planske dokumentacije za pojedine zahvate na uređenju obale (postojeća marina i gospodarska zona brodogradilišta sa predloženim proširenjem prema istoku u uvali Zdrače i luka otvorena za javni promet sa planiranim proširenjem uz koju se smještava otvoreni bazen s pratećim ugostiteljsko turističkim sadržajima). Kao oblik intervencije na obalnom području Betine prema Plitkoj vali se planira uređenje postojeće obale i gradnja bazena s pratećim sadržajima.

Turistički razvoj područja se temelji na organizaciji izdvojenog građevinskog područja ugostiteljsko turističke namjene (izvan naselja) i luke nautičkog turizma. Izdvojeno građevinsko područje ugostiteljsko turističke namjene u Plitkoj vali i u uvali Kosirina je izgrađena (kamp T3), i može se uređivati u smislu ostvarenja kompletne i kvalitetnije turističke ponude uz ograničenja koja mogu proizaći iz arheoloških nalaza unutar zone. Planirani kamp u uvali Lučica, uz granicu sa općinom Pakoštane, se uređuje prema uvjetima određenim odredbama za provođenje ovoga Prostornog plana.

Zone športa i rekreacije su organizirane na slijedećim područjima:

- na sjeverozapadnoj strani poluotoka (Gumna, Kapelica), u sklopu zone predviđa se uređenje športskog centra, javno parkiralište te uređenje zaštitnog obalnog zelenila (ozelenjeni nasip, bubreban) minimalne širine 10,0 m;
- na području Gradine uz arheološku zonu (potrebna arheološka istraživanja). Moguća je gradnja samo otvorenih igrališta, staza, odmorišta i zelenih parkovskih površina.

Kolni promet se regulira gradnjom obilazne ceste Murter – Betina tako da se omogućava uvođenje režima jednosmjernih ulica u naselju s naznačenom mogućom lokacijom većeg javnog parkirališta. Pješački promet predstavlja integralni dio prometnog rješenja naselja. Potrebno je osigurati pješačke pravce, pretežno po postojećim stazama i tradicijskim putovima.

Prikazom organizacije prostora naselja Betina u mjerilu 1:5.000 određene su slijedeće površine:

BETINA namjena	površina (ha)	
	ukupno	izgrađeno
1. stanovanje (S)	5,1	
2. mješovita namjena(M1)pretežito stanovanje	35,6	35,6
3. mješovita namjena (M2) centralni sadržaji	2,5	2,5
4. sport i rekreacija	1,8	1,8
	45,0	39,9
5. brodogradilište + marina	4,7	3,8
6. sport i rekreacija	3,7	
7. parkovi, uređeno zelenilo	2,7	
UKUPNO	56,1	43,7

Od ukupnog planiranog građevinskog područja naselja Betina izgrađeno je 88,61% ili 39,9ha.

Izvan naselja Betina na izdvojenom građevinskom području izvan naselja planirane su ugostiteljsko turističke zone:

- Uvala Plitka vala 11,9 ha (izgrađena)
- Uvala Kosirina 3,5 ha (izgrađena, zona dijelom na području općine Tisno)
- Kamp Uvala Lučica 4,9 ha (neizgrađena), te vjerska namjena na predjelu Rt Ovnja na Modravama površine 1,7 ha.

Uređenje ostalih naselja

Ostala, pretežno ruralna naselja uređuju se temeljem Prostornog plan u okviru granica građevinskih područja naselja. Dominantna namjena je stanovanje uz sadržaje vezane za

potrebe naselja (usluge i servisi), infrastrukturu i gospodarstvo. Na području Dubrave planirane su gospodarske zone (poslova K1 i mješovita gospodarstvo sa stanovanjem M3)

Razvedenost obale i otočkog akvatorija, ljepota prirodno-ruralnog ambijenta te atraktivnost navigacije rezultiralo je izgradnjom dvije marine na otoku Murteru. ACI marina u Jezerima izgrađena na nasutom dijelu pomorskog dobra a marina u Betini je realizirana tako da je dio marine izgrađen uz brodogradilište.

Očekuje se, u budućnosti, daljnji razvoj nautičkog turizma pa će se u tom smislu postojeci nautički centri kompletirati sadržajima a planira se gradnja nove turističke luke na području uvale Luka u Tisnome.

Za daljnji razvoj turizma značajne su površine športsko rekreacijske namjene koje su određena kao:

- šport (R1),
- rekreacija (R2),
- kupališta (R3).

Športska namjena (R1) planirana je u naselju Betina (zona Gumna - Kapelica i zona Gradina), te naselja Jezera i Tisno (dvije zone uz školu u Dragama).

Zone rekreacije (R2), za koje se ne određuje građevinsko područje, namijenjene se rekreaciji na otvorenom i kupalištima a obuhvaćaju slijedeća područja:

- uvala Kosirina (dio uvale koji pripada općini Tisno);
- uvala Gušćica pored Jezera;
- obalni pojas Brošćica (između Tisnoga i Jezera);
- obalni pojas od Tisnoga do uvale Lovišća
- obalni pojas od uvale Lovišća do Plitke vale
- brdo Rat (Crni krug sjeverno od kopnenog dijela naselja Tisno)

Zone rekreacije se uređuju i opremaju potrebnim pratećim sadržajima. Pratećim sadržajima u zonama rekreacije podrazumijeva se smještaj javnog sanitarnog čvora, uređenja šetnice, staza, odmorišta, te obale u svrhu korištenja plaže a što isključuje nasipanje obale. Uređenje obale u svrhu korištenja plaže kao i za prihvat plovila dopušten je na način da se ne mijenja prirodna struktura obale te da se međusobno ne ugrožavaju načini korištenja zone rekreacije.

Zona rekreacije – kupališta (R3) namijenjena kupalištima i rekreaciji predstavlja područje na kojemu nije moguća gradnja drugih sadržaja. Kupališta (R3) nalaze se u naselju i izvan naselja kao uređene i prirodne plaže. Na površinama kupališta se omogućava uređenje otvorenih igrališta, staza, trim staza, odmorišta te zelenih površina uz upotrebu prirodnog materijala i bez narušavanja vrijednosti krajobraza.

Vjerska namjena

Prostornim planom određena je vjerska namjena na području Punta Ovnja (Modrave) površine 1,7 ha. Unutar te zone se omogućava uređenje staza i odmorišta uz očuvanje prirodnog izgleda obale uz upotrebu prirodnog materijala i bez narušavanja vrijednosti krajobraza te očuvanje postojećeg zelenila i drveća. Uz športske sadržaje, omogućava se uređenje kampa uz mogućnost gradnje prizemnih pratećih građevina ukupne površine do najviše 150 m². Visina građevine može biti najviše prizemlje s krovom, odnosno najviše 4,5 m mjereno od kote uređenog terena uz građevinu do vjenca građevine. Obvezna je upotreba prirodnog materijala (kamen, drvo) i uklapanje u krajobraz. Do zone ne postoji niti se planira gradnja pristupne kolne ceste, već se području pristupa s mora za što se može planirati uređenje dijela obale za prihvat plovila. Uređivanje obale u svrhu korištenja prirodne plaže kao i za prihvat plovila dopušten je na način da se u najvećoj mjeri obala očuva u prirodnom izgledu. Na Punti Ovnja omogućava se postavljenje privremenog gata – pontona.

Eksplotacija mineralnih sirovina obuhvaća eksplotacijsko polje tehničko – građevnog kamena Veprštak Tisno – Pirovac, veličine 4,58 ha. Po sanaciji kamenoloma moguća je gradnja gospodarskih proizvodnih sadržaja za što treba pripremiti i prostorno plansku dokumentaciju.

Planira se korištenje peloida u uvali Makirina, u skladu s uvjetima zaštite lokaliteta i područja na temelju postupka procjene utjecaja na okoliš kojim će se utvrditi mogućnost korištenja uzevši u obzir sve kriterije zaštite prostora i okoliša. Za korištenje peloida ne planira se gradnja posebnih građevina unutar područja Makirina - Ivinj koje je predloženo za zaštitu temeljem Zakona o zaštiti prirode u kategoriji posebnog rezervata (geološki rezervat).

Arheološka zona na Gradini u Betini je značajni lokalitet antičkog razdoblja s nalazima na kopnu i priobalnom moru. Sv.Martin – Ivinj je arheološki lokalitet sa antičkim i starokršćanskim kompleksom. Za arheološke zone planiraju se daljnja istraživanja.

Postojeća groblja i sakralne objekte je moguće širiti na postojećim lokacijama. Prostornim planom je predviđeno širenje postojećeg groblja u Tisnome, Jezerima i Dubravi. U sklopu groblja je potrebno izgraditi prateće sadržaje te parkirališne površine. Obavezno je ozelenjavanje dijela groblja te uređenje okolnog zaštitnog zelenila uz groblje.

Prostornim planom se **morska obala, obalno more i podmorje** određuje kao:

- *morska obala, obalno more i podmorje, koje se nalazi u okviru ili graniči s građevinskim područjem naselja, turističkih, rekreativskih i poljoprivrednih zona, obuhvaća uređene dijelove obale i one koji se planiraju urediti u funkcionalnoj vezi s namjenom građevinskog područja i*
- *morska obala, obalno more i podmorje, koja se proteže izvan građevinskih područja naselja, turističkih i rekreativskih zona i koja se zadržava u izvornom obliku. U izvornom obliku se zadržava i morska obala na ostalim manjim otocima.*

3.2.1 Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina

Tablica 31. Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina i zaštićene cjeline

Red. broj.	OPĆINA TISNO	Oznaka	Ukupno ha	% od površine OPĆINE	stan/ ha ha/stan
1.0.	ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMENU POVRŠINA				
1.1.	Građevinska područja ukupno	GP	277,5	4,1	15,7
	izgrađeni dio GP ukupno		170,6	2,5	
	- obalno i otočno		144,3	2,1	17,15
	- kontinetalno		26,3	0,4	6,26
1.2.	Izgrađene strukture van cjelina naselja-ukupno		109,5	1,6	50,2
	- gospodarske /proizvodne/ zone		40,7	0,6	138,2
	- izdvojene turističke zone		63,3	1,0	78,9
	- vjerski sadržaji		1,7	0,02	
1.3.	Poljoprivredne površine, obradive ukupno		4.070,3	59,7	0,673
	- obradive površine /vrijedna polja		456,9	6,7	0,0076
	- obradive /maslinici, vinogradi, voćnjaci		3.613,4	53,0	0,569
1.4.	Šumske površine ukupno		623,6	9,1	0,123
	- zaštitne šume / zaštita tla i naselja		623,6	9,1	0,105
1.5	Ostale poljoprivredne površine i pašnjaci ukupno		1.431,0	21,0	0,274
1.6	Eksploracija mineralnih sirovina		4,58	0,1	
1.6	Rekreacijske površine		99,9	1,5	
1.7	Vodene površine, pripadajući dio Vranskog jezera		200,0		0,030
Općina ukupno (bez površine mora i voda)			6.816,0	100,00	2,212
2.0	ZAŠTIĆENE CJELINE*				
2.1.	Zaštićena prirodna baština ukupno		956,3	14,0	5,996
	- park prirode		862,5	12,6	
	- Vransko jezero, pripadajući dio				
	- ostali zaštićeni dijelovi prirode (prijevod zaštite temeljem Zakona o zaštiti prirode)		93,8	1,4	
	- posebni prirodni rezervat UVALA MAKIRINA (I zona zaštite peloida), pripadajući dio				
2.2.	Zaštićena graditeljska baština ukupno		22,0	0,3	0,014
	- arheološka područja		9,5	0,1	
	- povijesne graditeljske cjeline		12,5	0,2	

* Zaštićene cjeline obuhvaćaju dio morskih i vodenih površine

3.3 Prikaz gospodarskih i društvenih djelatnosti

3.3.1 Gospodarske djelatnosti

Gospodarske djelatnosti, kao zone isključive namjene, obuhvaćaju površine za razvitak slijedećih sadržaja:

- gospodarske /proizvodne/ zone; pretežito uslužne i servisne
- površine za razvoj poljoprivrede
- ugostiteljstva i turizma

Gospodarske/proizvodne zone; obuhvaćaju područja za smještaj gospodarskih sadržaja, ekološki prihvatljivih proizvodnih pogona, servisa, komunalnih sadržaja, skladišta, veletrgovina, pogona za preradu poljoprivrednih površina i sl.

Gospodarske djelatnosti Općine Tisno smještene su na području izvan obalnog pojasa u gospodarskoj zoni uz naselje Dubrava kod Tisnoga. To je područje sjeverno od Jadranske magistrale (državna cesta D8). Radi velike osjetljivosti područja obavezna je gradnja sustava odvodnje prije gradnje sadržaja radne zone (ugroženost podzemnih voda i uvale Makirina) te kontrolirana odvodnja svih otvorenih površina koje su izložene zamašćivanju i onečišćenju. Radna zona je namjenjena gradnji čistih, ekološki prihvatljivih pogona, skladišnim, veletrgovačkim djelatnostima, pogonima za preradu poljoprivrednih proizvoda i sl. U okviru zone moguća je gradnja pogona servisnih i skladišnih građevina. Preduvjet realizacije zone je organizacija tj. gradnja komunalne infrastrukture (odvodnja, vodoopskrba, rekonstrukcija pristupne županijske prometnice). Lokacija zone izvan užeg obalnog pojasa, doprinijet će gospodarskom aktiviranju područja u zaledu. U gospodarsku zonu spada brodogradilište u Betini, odnosno dio za koje je ishođena posebna koncesija. Predviđeno je proširenje postojeće zone uz sjevernu obalu za gradnju sadržaja za gradnju i remont brodova.

Obzirom na oskudnu sirovinsku bazu realno je u budućnosti očekivati razvitak manjih prerađivačkih kapaciteta-preradu aromatskog i ljekovitog bilja, proizvodnju vina, eteričnih ulja, preradu maslina i proizvodnju maslinovog ulja, preradu i konzerviranje ribe i ostalih plodova mora (marikultura), intenzivniji razvitak tradicionalnih obrta i dr. Poduzetništvo, interes kapitala i tržišna usmjerenost gospodarstva oblikovat će i nove proizvodne programe koji dosad nisu zastupljeni u gospodarskoj strukturi Općine Tisno.

Površine za razvoj poljoprivrede;

Razvitak poljoprivrede ograničen je veličinom i strukturom poljoprivrednih površina. Bilanca namjene poljoprivrednih površina Plana ne razlikuje se bitno od statističkih podataka, tako da planerske analize pokazuju da ne području Općine Tisno ima nešto manje od 500 ha obradivih površina - vrijedno polje, oko 3.777 ha maslinika, vinograda i voćnjaka te oko 1.380 ha ostalog poljoprivrednog (pašnjaci) i oko 740 ha šumskih površina.

Poljoprivredno tlo isključivo osnovne namjene dijeli se na:

- osobito vrijedno obradivo tlo što obuhvaća kompleks kraškog polja uz naselje Dazlina. Na tim površinama se omogućava samo rekonstrukcija i gradnja građevina koje služe za obranu od poplava, za odvodnju i navodnjavanje, uređenje vodotoka te za zaštitu voda od zagađivanja, kao i neophodne prometne, komunalne i ostale infrastrukture ali uz izvođenje posebnih mjera zaštite;
- vrijedno obradivo tlo što obuhvaća kompleks poljoprivrednog zemljišta koji se nastavlja na uvalu Makirina i polje Betine. Na tim površinama omogućava se gradnja građevina koje služe za obranu od poplava, za odvodnju i navodnjavanje, uređenje vodotoka te za zaštitu voda od zagađivanja, uređenje pješačkih i biciklističkih staza. Omogućava se rekonstrukcija i gradnja

- neophodne prometne, komunalne i ostale infrastrukture. Gradnja na vrijednom obradivom tlu se može dopustiti uvažavajući posebne zaštitne mjere i uvjete uređenja prostora;
- ostala obradiva tla čine vinogradi, maslinici i voćnjaci u blizini naselja te neobrađene livade i oranice udaljenija od naselja i lošije kakvoće tla. Na ostalom obradivom tlu omogućava se uređenje pješačkih i biciklističkih staza te gradnja građevina u funkciji obavljanja poljoprivredne proizvodnje i drugih građevina koje se mogu graditi izvan građevinskog područja. Omogućava se rekonstrukcija i gradnja neophodne prometne, komunalne i ostale infrastrukture.

Intenzivniji razvitak poljoprivrede-razvitak ratarske proizvodnje, revitalizacije maslinika, intenzivniji uzgoj tradicionalnih voćnih stabala, razvitak stočarstva podizanje mini-farmi, veća proizvodnja mlijeka i mlječnih prerađevina, proizvodnja zdrave hrane, intenzivniji uzgoj školjkaša na lokalitetima koji su označeni kao podesni za razvoj marikulture, veći udjel ribarstva osobito na otocima, uzgoj cvijeća i sl. Razvitak obiteljskih gospodarstava bit će, uz provođenje poticaja, značajan čimbenik smanjivanja depopulacijskih trendova na izvengradskim područjima, gospodarskog oživljavanja svih područja, osobito sela u zaleđu.

Kod utvrđivanja lokaliteta pogodnih za razvoj **akvakulture** (uzgoja) potrebno je voditi računa o rastućim potrebama za povećanjem uzgoja akvatičkih organizama kao visoko vrijedne hrane. Kod planiranja ove aktivnosti neophodno je izbjegći konfliktne situacije i antagonizme među različitim djelatnostima. Između ostalog ekološki faktori, u prvom redu temperatura i salinitet, bitan su čimbenik za odabir vrsta u uzgoju i uspješnost uzgoja. Pored toga, uspostava uzgojnih instalacija uglavnom se preporuča u relativno otvorenim prostorima izvan udara jačih vjetrova.

Prostornim planom Šibensko kninske županije određene su povoljne zone za potrebe razvoja uzgoja ribe i školjaka na području općine Tisno i to kao inicijalna mjesta razvoja marikulture s potencijalnim kapacitetima po zonama. U skladu s tim, Prostornim planom su naznačene potencijalne lokacije:

- JI od uvale Prosika, površine 0,22 ha, postojeća koncesija, uzgoj školjaka
- Pod Tušćicom – Pirovački kanal, površine 0,12 ha, postojeća koncesija, uzgoj školjaka
- uvala Obinuš, površine 10,0 ha (300 t ribe + 100 školjkaša)
- otok Bisage, površine 20,0 ha (200 t ribe + 50 školjkaša)
- uvala Tatinja, površine 10,0 ha (200 - 250 t ribe + 100 školjkaša)

Na postojećim lokacijama (postojeća koncesija) za marikulturu moguće je povećati kapacitet uzgoja, odnosno površinu obuhvata ukoliko se praćenjem stanja okoliša na lokaciji dokaže da nema negativnog utjecaja na kvalitetu mora i morskog dna. U suprotnom je potrebno provesti postupak procjene utjecaja na okoliš kojim će se utvrditi uvjeti smještaja i maksimalni kapacitet lokacije te mjere zaštite okoliša

Za uzgoj školjkaša koristi se površina mora a nije dozvoljeno korištenje kopnenog dijela za gradnju građevina ili drugih sadržaja u funkciji marikulture. Područja u moru, podesna za djelatnost marikulture, određuju se na temelju posebnih istraživanja, odnosno Programa razvoja marikulture Šibensko - kninske županije. U otočkom akvatoriju općine Tisno nije dopušteno postavljenje uzgojnih instalacija namijenjenih za uzgoj plave ribe.

Radi osiguranja kvalitetnih uvjeta za marikulturu te zaštite okolnog područja od utjecaja marikulture moraju se trajno provoditi odgovarajuća istraživanja.

Građevinarstvo;

Mogućnosti razvijanja građevinarstva povezane su s veličinom i dinamikom investicijskih radova na ovom području i s restrukturiranjem kapaciteta sukladno zahtjevima tržišta. Navedeni pogoni mogu se graditi u okviru gospodarske zone uz naselje Dubrava.

Trgovina;

U razvitku ove djelatnosti potrebna je modernizacija kapaciteta, poboljšanje opskrbe, specijalizacija i funkcionalno uređenje skladišnog prostora i sl. Prostor namijenjen trgovačkim sadržajima (skladištima) moguće je realizirati u okviru predviđene gospodarske zone uz naselje Dubrava.

Promet i prometne djelatnosti;

Poseban značaj treba pridati revitalizaciji pomorskog prometa, posebno vezno uz posjećivanje susjednog Nacionalnog parka Kornati ali i ostalih dijelova obale na općinskom i širem području.

U cestovnom prometu realno je očekivati kvalitetnije pružanje prijevoznih usluga sukladno rastu potreba područja i izgradnji suvremene cestovne mreže.

Planom su predviđene površine infrastrukturnih sustava cestovnih (državne i županijske ceste, ostale ceste), mogući koridor Jadranske željeznice te prostori za razvoj lučkih (turističkih) djelatnosti.

Ugostiteljstvo i turizam;

Obzirom na raspoložive prirodne resurse, izgrađene i dijelom obnovljene hotelske kapacitete, Općina Tisno će i ubuduće razvijati ugostiteljstvo i turizam s novom razvojnom koncepcijom.

Uz boravišno – kupališni i izletnički turizam i prihvatljive oblike masovnog turizma koji će i u budućnosti imati značajnu ulogu, razvijat će se specijalni, novi oblici turizma; nautički, zdravstveni, ruralni, športsko-rekreacijski i sl. Značajna uloga Nacionalnog parka i drugih vrijednih otočkih područja pridonose turističkoj preobrazbi područja kao ishodišne točke u posjećivanju tih vrijednih prirodnih predjela.

U planiranju budućeg razvijanja turizma Općine Tisno osnovno je temeljiti se na **prihvratnom kapacitetu** područja (turističkog mjesta) koji se može definirati kao: maksimalni broj turističkih korisnika koji istodobno posjećuju turističko mjesto bez neprihvatljivih poremećaja fizičkog, ekonomskog i socio-kulturalnog okoliša i bez neprihvatljivog smanjenja kvalitete zadovoljstva posjetitelja.

Respektirajući potrebu restrukturiranja turističke ponude i uvažavanja prihvatnih kapaciteta područja, turističke zone predviđene Prostornim planom nisu značajnije zauzimale nova neizgrađena obalna područja, već se prvenstveno razvoj turizma vezuje uz unapređenje kvalitete ponude u sklopu postojećih turističkih zona.

Razvoj turizma, kao osnovne djelatnosti temelji se na prirodnim osobitostima područja, ruralnim ambijentima i antropogenom utjecaju i oblikovanju prostora. Mada je turizam u cjelini nedjeljiv i na promatranom području apsolutno povezan, turistički prostori se mogu analitički promatrati u tri diferencirana sloja;

→ *turizam na kopnenom dijelu;*

Na kopnenom dijelu Općine Tisno ne predviđaju se značajniji turistički kapaciteti. Značajne su zone na kopnenom dijelu naselja Tisno (Jazine, Rastovac) koje se kompletiraju potrebnim sadržajima i preoblikuju u cjelovite zone. Također je planiran kamp, veličine 4,9 ha uz zapadnu kopnenu granicu prema Općini Pakoštane.

U promatranom sloju je i uvala Makirina sa značajnim potencijalom - naslagama peloida. Prema postojećim saznanjima određene su granice zaštite uvale koja se štiti odredbama Prostornog plana do valorizacije područja od strane Državnog zavoda za zaštitu prirode, odnosno do donošenja akta o preventivnoj zaštiti ili zaštiti. Unutar toga područja ne predviđa se gradnja smještajnih turističkih sadržaja koji bi se temeljili na korištenju

peloida - zdravstveni turizam. U tu svrhu racionalno bi bilo koristiti prostor uvale Rastovac (turistička zona), gdje bi se kompletirali i dogradili potrebni sadržaji.

→ **turizam otoka Murtera**

Taj analitički sloj obuhvaća i širi prostor naselja Tisno. Nesumljivo je da je postojeći a i planirani turistički prostor otoka Murtera pod velikim utjecajem jedinstvenog otočkog arhipelaga, posebno otočke skupine Kornata. Tako se i stacionarni kapaciteti formiraju s mogućnošću korištenja tog jedinstvenog akvatorija. Broj izdvojenih turističkih zona je reducirana na zonu Lovišća, Plitka Vala i uvala Kosirina.

Posebno su iskazane zone uređenih kupališta i rekreativne, koje opremaju sadržajima u funkciji korištenja mora, kupanja i rekreativne.

U sklopu naselja formirane su manje zone specifične turističke ponude ili se turistički objekti uvlače u naseljsko tkivo i, zajedno sa stanovanjem, tvore specifičnu ponudu područja. U Jezerima je planirana jedna ugostiteljsko turistička zona unutar naselja (Mišji vrh).

→ **otočki turizam**

Taj vid turizma je prvenstveno orijentiran na more i otočki arhipelag. U tome je dominantan nautički turizam s već realiziranom i planiranom infrastrukturom. Postojeće marine u velikoj mjeri osiguravaju razvoj tog oblika turizma (marina Betina i Jezera).

Planirana luka nautičkog turizma u Tisnome u uvali Luka koristit će se većim dijelom za komercijalne vezove marine, a dio zapadne obale se planira za potrebe stanovnika (športska luka) i podizanje urbane razine toga dijela naselja Tisno.

U izdvojenom građevinskom području ugostiteljsko turističke namjene moguć je smještaj: T1 – hotela, T2 – turističkog naselje i T3 – kamp sa pratećim sadržajima trgovачke, uslužne, ugostiteljske, športske, rekreativne, zabavne i slične namjene. Prateći sadržaji ugostiteljsko turističke namjene obuhvaćaju:

- zabavne, ugostiteljske, uslužne i slične sadržaje,
- otvorene površine za šport i rekreativnu (različita igrališta, bazeni i dr.),
- površine za rekreativnu, planirane kao zasebne ili u sklopu smještajnih kapaciteta (športske dvorane, bazeni i dr., plaže i plažni sadržaji).

Prostornim planom je određeno slijedeće ***izdvojeno građevinsko područje ugostiteljsko turističke namjene (izvan naselja)***:

naselje	turistička zona	vrsta	površina	kapacitet (broj kreveta)		izgrađenost zone
				postojeći	max	
Betina	Kosirina	T3	3,5 ha*	(500)	500	(djelomično izgrađena)
	Plitka Vala (Suvača)	T3	11,9 ha	(1.000)	1.000	(izgrađena zona)
Tisno	Uvala Lučica	T3	4,9 ha	-	500	(planirana)
	Jazine	T1, T2, T3	18,3 h	(700)	2.100	(djelomično izgrađena)
	Rastovac	T2, T3	12,8 ha	(700)	1.300	(djelomično izgrađena)
Jezera	Lovišća	T2, T3	11,9 ha	(1.472)	1.200	(izgrađena zona)
UKUPNO			63,3 ha	(4.372)	6.600	

* obuhvat kampa koji se nalazi na području Općine Tisno (ukupna površina cijelovite zone 5,0 ha u uvali Kosirina nalazi se dijelom na području Općine Murter a dijelom na području Općine Tisno)

Postojeće, izgrađene i djelomično izgrađene ugostiteljsko turističke zone treba prioritetsno kvalitativno prestrukturirati i dograđivati.

Izgrađene zone Plitka Vala i Lovišća mogu se rekonstruirati bez povećanja kapaciteta. Rekonstrukcija obuhvaća rekonstrukciju postojećih građevina, zamjenu postojećih građevina ili gradnju novih građevina u cilju podizanja kategorije i kvalitete ugostiteljsko turističke zone. Postojeći kapaciteti u turističkim zonama mogu se zadržati i ako su veći od planiranog maksimalnog kapaciteta zone.

Djelomično izgrađene zone Jazine i Rastovac dograđuju se planiranim sadržajima do maksimalnog kapaciteta u skladu s odredbama Prostornog plana uz obvezno podizanje kategorije i kvalitete ugostiteljsko turističke zone. Zone se dopunjaju pratećim sadržajima uz obvezno uređenje zelenih i parkovskih površina.

Unutar izdvojenog građevinskog području ugostiteljsko turističke namjene nije moguće smještaj građevina za stalno stanovanje, niti građevina za rekreaciju i odmor (povremeno stanovanje), makar te građevine sadržavale i turističke smještajne jedinice.

3.3.2 Društvene djelatnosti

Društvene tj. uslužne djelatnosti podižu obrazovnu i kulturnu razinu stanovništva, zdravstvenu kulturu i standard cjelokupnog stanovništva, ostvaruju kvalitetnije ustrojstvo opskrbe, servisa i drugih usluga, te osiguravaju rekreaciju i odmor stanovništva. U cilju racionalne i funkcionalne organizacije života u naselju, potrebno je osigurati racionalniji i funkcionalniji razvitak, razmještaj i strukturu središnjih uslužnih funkcija.

Kao osnova za dimenzioniranje društvenih djelatnosti služi procijenjeni broj stanovnika 2015. godine po dobним skupinama, kao korisnicima pojedinih funkcija (predškolski odgoj, osnovne škole, srednje školstvo).

Sadržaji društvenih djelatnosti distribuirat će se na prostoru Općine Tisno u skladu s planiranim organizacijom prostora. Dimenzioniranje sadržaja vrši se u skladu s tekućim potrebama i posebnim propisima, a Prostornim planom su određene zone u kojima se već nalaze ili će se smjestiti sadržaji društvenih djelatnosti. Pojedine funkcije se nalaze u sklopu pretežno stambenih zona te je propisan standard koji se ostvaruje u zonama, bez označavanja lokaliteta. Društvene djelatnosti, u skladu s potrebom lokacije, smještaju se u pravilu u dostupna područja uz ulice koje omogućavaju kolnu i pješačku dostupnost sadržajima.

Tablica 32. Klasifikacija središnjih funkcija po naseljima

Temeljne skupine središnjih funkcija (djelatnosti)	Središte općine (važnije lokalno središte)
1. UPRAVA	općinsko vijeće načelnik upravni odjeli općine, mjesni odbor (ispostave županijskih ureda) matični ured općinska služba motrenja i obavlješčivanja (policijska postaja) općinske postrojbe i stožer civilne zaštite općinska vatrogasna zajednica udruga dobrovoljnih vatrogasaca turistička zajednica općine (ispostava porezne uprave) (carinski referade) (lučka ispustava) (ured za zaštitu spomenika kulture i prirodu) (dopisništvo HINA) (klimatološko meteorološka postaja)

2. PRAVOSUĐE	(općinski sud sa zemljišnikom)
	(prekršajni sud)
	(općinsko državno odvjetništvo)
	(odvjetnik)
	(javni bilježnik)
3. UDRUGE GRAĐANA, POLITIČKE STRANKE I DRUGE ORGANIZACIJE	(udruženje obrtnika)
	općinska razina raznih udruga, klubova, liga, sekcija i drugih udruga građana
	općinska razina političkih stranaka
	Općinska organizacija crvenog križa
	(HAK – autoklub, auto škola)
4. ODGOJ I OBRAZOVANJE	dječji vrtić (dječje jaslice)
	osnovna škola
	(osnovna umjetnička škola za glazbu/ples)
	(strukovna škola ili odjeljenje Srednje škole)
5. ZDRAVSTVO (primarna zdravstvena zaštita)	zdravstvena stanica (ambulanta opće medicine, zubo-zdravstvena zaštita, patronaža)
	(lijekarna ili depo lijekova)
	(veterinarska stanica)
6. SOCIJALNA SKRB	(ispostava centra za socijalnu skrb)
	(objekti socijalne skrbi)
7. VJERSKI SADRŽAJI	RK župa – župni ured i crkva
	(samostan)
	(ostale vjerske zajednice)
	javne ustanove u kulturi (osnivači ili vlasnici Općina)
8. KULTURA, UMJETNOST I TEHNIČKA KULTURA	dom kulture
	općinska knjižnica i čitaonica
	(amater. Kazalište)
	amaterska radio postaja
	(limena glazba)
	KUD
	(otvoreno pučko učilište, ogrank Matice hrvatske)
	(samostalni umjetnici)
	(udruge tehničke kulture)
	(zajednice športskih udruga)
9. ŠPORT, REKREACIJA, ZABAVA I ODMOR	športska društva i klubovi
	županijska i općinska športska natjecanja i priredbe
	otvoreni športski objekti: športska igrališta za nogomet i male športove s gledalištem
	(zatvoreni športski objekti; školska i druge dvorane)

Razmještaj i razvitak središnjih i uslužnih funkcija izvršen je prema izvršenoj klasifikaciji središnjih funkcija za središnje naselje Tisno (središte općine – važnije lokalno središte). Sve funkcije treba razvijati i dimenzionirati u skladu s razvitkom ovog kraja povezano s njegovim brojem stanovnika, koji gravitira i koristi te usluge. Takav sustav središnjih i uslužnih funkcija na ovom prostoru, na racionalan način približava središnje i druge funkcije stanovništvu i drugim korisnicima, osobito one koje su im potrebne u svakodnevnom životu, pružajući im približno jednake uvjete života, pa tako prinosi porastu kvalitete i standarda njihova života.

Dimenzioniranje sadržaja središnjih i uslužnih funkcija vrši se prema propisima i odredbama ovog Prostornog plana.

Tablica 33. Uslužne funkcije u naselju

Temeljne skupine uslužnih funkcija u naselju (djelatnosti)	Središte općine (važnije lokalno središte)
1. FINANCIJSKE I DRUGE SLIČNE USLUŽNE DJELATNOSTI	poslovna banka ili mjenjačnica
	zastupstvo osiguravajućeg zavoda
	prodano mjesto hrvatske lutrije
	(poslovница turističke agencije)
2. PROMETNE USLUGE	luka otvorena za javni promet
	autobusna stanica

	poštanski ured-izvršna tel..centrala
3. TRGOVINA I UGOSTITELJSTVO	trgovina na veliko i malo, export-import specijalizirane trgovine
	hotel
	gostionica-snack
4. OBRT I DRUGE USLUGE	više obrtničkih radionica i uslužnih rad.

3.4 Uvjeti korištenja uređenja i zaštite prostora

3.4.1 Područja posebnih uvjeta korištenja - prirodna baština

Prostor općina Tisno je izuzetan po brojnim fenomenima a nadasve osobitim odnosom prirodnog i antropogenog. Jedinstvenost se ogleda u spoju različitih fizionomskih cjelina na relativno malom postoru (otoci, more, jezero, izvorišta pitke vode, kraška polja, peloid..).

U tom smislu se predlaže i slojevita zaštita prostora različitih razina - jedinstvo prirodne i antropogene baštine ovog područja, odnosno zaštita prirodnih vrijednosti.

1. VRANSKO JEZERO (dio na području Općine Tisno), PARK PRIRODE

Odluka o proglašenju Parka prirode Vransko jezero je donesena na Saboru RH 30. lipnja 1999. godine (NN 77/99.). Zaštićeno je Vransko jezero i njegovo priobalje u ukupnoj površini od 57 km². Od toga na područje Općine Tisno otpada oko 862,5 ha.

Na području Općine Tisno, unutar granica Parka prirode nije predviđeno građevinsko područje, već očuvanje obale i poljoprivrednih površina (maslinici). Čuvanje, unapređenje i uređenje područja će se temeljiti na Prostornom planu područja posebnih obilježja koji će se donijeti u skladu sa smjernicama Prostornog plana Županije.

2. MAKIRINA, POSEBNI PRIRODNI REZERVAT (geološki)

Područje Makirina - Ivinj je ovim Prostornim planom određeno kao prirodna vrijednost koje se predlaže za zaštitu u smislu Zakona o zaštiti prirode (posebni prirodni rezervat - geološki rezervat). Lokalitet se štiti odredbama Prostornog plana do valorizacije navedenog područja od strane Državnog zavoda za zaštitu prirode, odnosno do donošenja akta o preventivnoj zaštiti ili zaštiti.

Područje Makirina je od osobitog značaja zbog nalazišta peloida, prirodnog resursa podložnog onečišćavanju i zagađenju unošenjem u ležište različitih toksičnih tvari (kemijske, bakteriološke i dr.). Potrebna je stupnjevana zaštita šireg prostora (kopnenog i morskog areala) u kategoriji posebnog prirodnog rezervata. Prostornim planom se daju orientacijske granice koje će se detaljno odrediti odlukom Županije a na temelju dalnjih (hidrogeoloških) istraživanja.

Obzirom da su peloidi kao prirodni resursi podložni onečišćavanju i zagađenju unošenjem u ležište različitih toksičnih tvari (kemijske, bakteriološke i dr.), neophodno je, uz dopunska znanstvena istraživanja, određeni zakonskim mjerama, a napose i edukacijom lokalnog stanovništva, zaštititi kopneni i morski okoliš uvale Makirina.

(1) Kopneno područje

1.1 Prioritetni prostor zaštite je potrebno u prostornom planu označiti kao područje rezervirano za zdravstveni turizam. Granice te zone su određene proučavanjem

geomorfoloških i denudacijskih fenomena, odnosno arealom distribucije mineralnog i stijenskog detritusa i njegovim deponiranjem u uvalu Makirina. Unutar granica te zone je potrebno učiniti slijedeće:

- ⇒ Zabraniti individualnu i društvenu stambenu i drugu izgradnju, odnosno ne dozvoliti građevinske i bilo kakve druge zahvate u tom prostoru.
- ⇒ Poljoprivrednu proizvodnju unapređivati s kulturama koje ne zahtjevaju unošenje u tlo umjetnih gnojiva i kemijskih sredstava za zaštitu bilja.
- ⇒ Izvršiti detaljna hidrogeološka istraživanja (u okviru hidrogeoloških istraživanja za vodoopskrbu ovog područja) s ciljem da se prouče i definiraju tokovi podzenih voda, koji gravitiraju prema uvali Makirina. Ti radovi su neophodni zbog definiranja eventualnog utjecaja podzemnih voda na peloid (transport terigenih čestica i možebitnih toksičnih tvari) a ukoliko rezulati budu pozitivni bit će značajan doprinos rješavanju vodoopskrbe.
- ⇒ Staviti kao prioritetni zadatak izgradnju zaobilaznice cestovne prometnice Jadranska magistrala - otok Murter u području uvale Makirina, stoga što navedena prometnica prolazi neposredno uz južni rub uvale i predstavlja neposrednu opasnost za zagađivanje ležišta peloida (npr. moguća prometna nezgoda s izljevanjem većih količina naftnih derivata). U sadašnjim uvjetima potrebno je adekvatnom cestovnom signalizacijom zabraniti zadržavanje vozila u užem prostoru, definiranom u točki 1.1
- ⇒ Neposredni okoliš uvale Makirina, potrebno je posebnim oznakama označiti (npr. tabele s odgovarajućim tekstrom) i fizički zaštititi, te u okolini zabraniti divlje kampiranje, duže zadržavanje, kupanje i nekontrolirano vađenje peloida. S morske strane to isto učiniti s odgovarajućim oznakama i signalizacijom. Potrebno je pripremiti opremu za fizičku površinsku zaštitu morskog dijela područja.

1.2 Širi kopneni prostor obuhvaća obalno područje Pirovačkog zaljeva. Konačne granice tog područja će se odrediti nakon izvršenih hidrogeoloških istraživanja.

- ⇒ U tom prostoru se ne smije dozvoliti izgradnja objekata koji bi mogli postati zagađivači akvatorija Pirovačkog zaljeva, te postojećih i budućih vodoopskrbnih objekata (industrijska postrojenja, asfaltne baze, kamenolomi i sl.).
- ⇒ Potrebno je pristupiti izradi projekta i realizaciji dugoročnog rješenja odvoda otpadnih voda i kanalizacijskog sustava za naselja Pirovac, Tisno, Betina i Murter.

(2) Morski prostor

Obzirom na prirodne značajke Pirovačkog zaljeva (dužina cca 10 km i relativno slaba komunikacija vodene mase s otvorenim morem) potrebno ga je maksimalno zaštiti, jer će time, s morske strane, biti zaštićeno i ležište peloida u uvali Makirina. U tom smislu je potrebno slijedeće:

- 2.1 Izvršiti istraživanja i izraditi studiju podmorskih strujnih i drugih dinamičkih kretanja, čistoće, kemizma i drugih značajkih morske vode u Pirovačkom zaljevu i Murterskom kanalu.
- 2.2 Potrebno je permanentno praćenje vrsta i količina bakterioločkog sastava u peloidu i morskoj vodi uvale Makirina i morske vode Pirovačkog zaljeva i Murterskog kanala. U tom smislu potrebno je na razini šireg, županijskog prostora odrediti prioritete za praćenje kvalitete mora na širem prostoru.

Navedeni prijedlozi zaštite peloida uvale Makirina moće će se uspješno realizirati ako se kao prioriteta ustanovi korištenje peloida za jedan novi vid turističke ponude (zdravstveni, bioinformatički turizam).

Osim područja i dijelova prirode koji se štite ili se predlažu za zaštitu temeljem Zakona o zaštiti prirode, Prostornim planom se utvrđuju **osobito vrijedni dijelovi prirode** koji se štite i uređuju temeljem ovog Prostornog plana.

ZAŠTIĆENO OBALNO PODRUČJE

Na temelju Zakona određeno je zaštićeno obalno područje od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku koje obuhvaća sve otoke (Murter i okolni otočići i hridi), pojas kopna u širini od 1000 m od obalne linije i pojas mora u širini od 300 m od obalne linije.

MODRAVSKI / PIROVAČKI KANAL S PROSIKOM

Prostor Modravsko-pirovačkog kanala s Prosikom štiti se Prostornim planom. Zaštita kanala obuhvaća zaštitu morskog areala i podmorja na temelju istraživanja kao osobitog područja mrijestilišta ribe i nastambe školjaka i drugih morskih organizama. Stručnom elaboracijom se mogu utvrditi uvjeti za sportski ribolov, rekreaciju, kupanje, postavljenje brakova, marikulturu i dr.

Temeljeni uvjet zaštite jest očuvanje čistoće mora, odnosno prioritetna izgradnja kanalizacijskog sustava s pročišćavanjem, posebno susjednog Pirovca. Granica akvatorija je određena u Prostornom planu.

UKUPNI PROSTOR OPĆINE

Ukupni prostor općine Tisno čini vrijedno krajobrazno područje. Zaštita prostora se ogleda prvenstveno u trajnom i pažljivom iskorištavanju prirodnih resursa. Stoga su tretman i kriteriji za utvrđivanje građevinskih područja sagledavani u kontekstu vrijednosti prostora i potrebi očuvanja temeljnih i primarnih resursa (priroda, tradicijske aktivnosti, čovjek).

PROSTORNO ESTETSKI ELEMENTI

Na prostoru općine Tisno ima više vidikovaca, koji predstavljaju posebno značajne točke krajobrazu s koji se pružaju pogledi na veliki teritorij općine. Te prostore treba očuvati, omogućiti do njih pristup u skladu s uvjetima te ih opremiti potrebnim sadržajima radi omogućavanja kraćeg boravaka (plato, klupe, prodaja suvenira i sl.). To su slijedeći vidikovci:

- Vidikovac Gradina (Dazlina),
- Vidikovac Gračina (Tisno),
- Vidikovac uz svetište Gospe od Karavaja (Tisno),
- Vidikovac Jasenovac (iznad uvale Kosirina),

1. Vidikovac Gradina

Na vidikovcu je moguća gradnja prizemne ugostiteljskog građevine – restoran (korištenjem postojeće ili gradnjom nove građevine) do najviše 100 m² bruto tlocrne površine i visine do 4,5 m mjereno od najniže točke uređenog terena uz građevinu do vijenca građevine. Obvezna je upotreba prirodnih materijala (kamen, drvo), te oblikovanjem sačuvati krajobrazne vrijednosti područja

Lokacijska dozvola za uređenje i gradnju sadržaja vidikovca može se izdati na temelju stručne podloge kojom će se obuhvatiti način korištenja postojećih građevine, osiguranje potrebne infrastrukture i eventualna gradnja nove građevine prema osnovnim uvjetima iz prethodnog članka.

2. Vidikovac Gračina

Na vidikovcu je moguća gradnja prizemne ugostiteljskog građevine – restoran (korištenjem postojeće ili gradnjom nove građevine) do najviše 100 m² bruto tlocrne površine i visine do 4,5 m mjereno od najniže točke uređenog terena uz građevinu do vijenca građevine. Obvezna je upotreba prirodnih materijala (kamen, drvo), te oblikovanjem sačuvati krajobrazne vrijednosti područja

Lokacijska dozvola za uređenje i gradnju sadržaja vidikovca može se izdati na temelju stručne podloge kojom će se obuhvatiti način korištenja postojećih građevine, osiguranje potrebne infrastrukture i eventualna gradnja nove građevine prema osnovnim uvjetima iz prethodnog članka.

3. Vidikovac uz svetište Gospe od Karavaja

Na vidikovcu nije dopuštena gradnja građevina, već samo uređenje platio vidikovca, popločanje, ograda i sl. upotrebom kamena i bez narušavanja vrijednosti krajobraza.

4. Vidikovac Jasenovac

Na padini brda Jasenovac prema jugu iznad uvale Kosirina na današnjoj cesti Tisno - Murter uobičajeno je da se zaustave automobili radi prekrasnog pogleda koji se odatle pruža prema uvali Kosirina i kornatskom otočju. Na vidikovcu nije dopuštena gradnja građevina, već samo uređenje platoa vidikovca, popločanje, ograda i sl. upotrebom kamena i bez narušavanja vrijednosti krajobraza.

OSOBITO VRIJEDAN PREDJEL – KULTIVIRANI KRAJOBRAZ

Premda se otok Murter, ali i širi prostor (Modrave, Makirina, Ivinj i druga područja) mogu smatrati osobito vrijednim predjelom – kultiviranim krajolikom, posebno se ističu:

- polje Plasne – između Murtera i Betine, agrarna površina oblikovana u veće parcele
- zaravan na brdu Brošćica ponad otočkog dijela naselja Tisno

3.4.2 Područja posebnih uvjeta korištenja - kulturno povijesna baština

Zaštita prikazana u Prostornom planu oslanja se na posljednje važeće podatke za područje općine Tisno (podaci u Konzervatorskom odjelu Šibenik Ministarstva kulture) o nepokretnim spomenicima kulture koji su upisani, ili su predloženi za upis, u Registar nepokretnih spomenika kulture. Zaštita prikazana u Planu daje i nove prijedloge zaštite objekata.

U Općini Tisno evidentirane su **dvije ruralne povijesne cjeline**: Tisno i Betina. S obzirom na tipologiju arhitekture, tradicijski materijal iz kojega su građevine izgrađene te tradicionalne funkcije objekata (stanovanje i gospodarstvo) one su od posebne važnosti kao svjedoci i orijentiri u prostoru i vremenu.

Za zaštitu povijesne jezgre naselja Jezera potrebno je provesti odgovarajuća istraživanja na temelju koji će se odrediti zaštita područja.

Nužno je sačuvati strukturu parcelacije i karakterističnu tipologiju arhitekture te upotrebu autohtonog materijala. Za sve cjeline i graditeljski sklop nužno je insistirati na revitalizaciji funkcije stanovanja. Uz komplementarne gospodarske oblike to će naseljima dati nužnu vitalnost i osigurati reprodukciju stanovništva.

Sakralne građevine su crkve u naseljima, grobljanske crkve, svetišta te pojedinačni spomenici u krajobrazu kao karakterističan oblik u prostoru (na većim ili manjim uzvisinama ili u polju). Veći broj ih je još u funkciji ali su zapuštene i prepuštene zebu vremena. Njihovu zaštitu i obnovu potrebno je provoditi neposrednim kontaktima sa nadležnom službom zaštite.

Civilne građevine su smještene uglavnom unutar zaštićenih cjelina i sklopova za koje je potrebna izrada odgovarajuće prostorno planske dokumentacije. Objekti koji su samostalni u prostoru zaštititi će se neposrednim kontaktima sa nadležnom službom zaštite spomeničke baštine.

Arheološke zone i lokaliteti; U Planu su nabrojani svi poznati kopneni i pomorski arheološki lokaliteti i zone. Učestala pojavnost arheoloških nalaza ukazuje na potrebu sustavnih arheoloških istraživanja te informiranja javnosti kao i izradu stručnih studija prezentacije.

SMJERNICE I PREPORUKE ZAŠTITE KULTURNIH DOBARA

Fond spomenika kulture koje se nalaze u prostoru općine Tisno je raznovrstan, bogat i diferenciran. Za potrebe izrade prostornog plana potrebno je bogato nasljeđe svesti na reprezentativne tipove. Ipak zbog njihove sveprisutnosti u prostoru bilo je važno nabrojiti sve nama poznate objekte spomeničkog značaja kako zbog njihove zaštite tako i zbog mogućeg njihovog uključivanja u tokove života. Iz priloženog spiska u kojem su nabrojeni spomenici sa prostora općine vidljivo je da ih ima iz svih razdoblja ljudske povijesti. Njihova rasprostranjenost i sačuvanost je različita i uvjetovana je društveno-gospodaskim i geografskim odrednicama. Treba svakako naglasiti da svi prostori nisu jednako istraženi te se na mogućnost dodatnih saznanja i otkrića novih kulturnih dobara svakako mora računati.

Kulturna dobra u okviru izrade plana raspoređena su, prema tipovima, u tri grupe:

1. Arheološki lokaliteti i objekti
2. Pojedinačni spomenici
3. Zaštićena naselja i dijelovi naselja

Ciljevi zaštite, mjere i smjernice za tipove kulturne baštine:

1. Arheološki lokaliteti i objekti

Arheoloških spomenika ima iz raznih vremenskih i stilskih razdoblja. Negdje se arheološki spomenici tek nalaz keramike koji govori o postojanju života u tom prostoru u vremenu iz datiranja keramika dok se negdje arheološki lokaliteti ostatci gradova (Gradina). Zaštita arheoloških ostataka i lokaliteta je težak i vrlo zahtjevan zadatak. Ponekad je vrlo teško računati na kompleksnu zaštitu arheoloških lokaliteta njihovim uključenjem u dnevne tokove života. Unatoč tome prevenstveni cilj trebao bi biti fizičko očuvanje ovih spomenika u prostoru. Zbog njihovog položaja koji je odgovarao drugim uvjetima života ti su spomenici danas najčešće izvan aktualnih naselja nekima od njih je teško pristupiti ali mogu biti ugroženi prvenstveno gradnjom infrastrukturnih objekata

Smjernice:

Arheološki lokaliteti su značajan izvor za upoznavanje života na ovim prostorima te su zbog toga potrebna stalna istraživanja i otkrivanje novih lokaliteta kojih na ovom prostoru sigurno ima. U prostornim planovima je teško predvidjeti sustavnu zaštitu i uključenje u tokove života svih arheoloških nalazišta no na nivou prostornog plana trebalo bi voditi računa da se određeni zahvati prilikom izgradnje infrastrukturnih objekata ne dogode na nama do sada poznatim lokalitim. Ako je takvo nešto nužno tada je potrebno izvršiti sve potrebne radnje da se lokalitet osigura u svakom pogledu dodatnim istraživanjima i dokumentacijom. Kako se radi o prostornom planu općine koja ima turističke ambicije arheološki ostatci mogli bi biti zanimljivi za turističke grupe te bi te objekte trebalo maksimalno zaštiti od pritisaka novih stambenih gradnji uz njih ili prolaska nekih infrastrukturnih instalacija ceste ili vodovodnih cijevi. Prilikom gradnje prvenstveno infrastrukturnih objekata planom treba predvidjeti nužnost dobivanja suglasnosti službe zaštite koja bi konstatirala eventualno postojanje spomenika na tom prostoru i mogla vršiti nužan konzervatorski nadzor i na onim prostorima na kojima nije utvrđeno postojanje spomenika kulture ali se nalazi ne mogu isključiti.

Za prostor općine Tisno od arheoloških spomenika posebno su vrijedni:

- Gradina u Betini,

- kompleks antičke, starokršćanske i srednjovjekovne arhitekture uz crkvu sv.Martina na Ivinju, te
- ostaci villae rusticae na Pačipolju, Puntici i Jazinama.

Posebno ističemo da se svi ovi lokaliteti nalaze u turistički aktivnim prostorima.

Gradina Betina

Na prostoru Gradine (nekadašnji Collentum) do sada se uspjela spriječiti gradnja objekata što je je vrlo značajno zbog toga što na tom prostoru još nije sve definitivno istraženo. Nikakvu gradnju na tom dijelu (grafički prilog) ne bi trebalo dozvoliti ni ubuduće kako bi se sačuvao zatečeni pejzaž unutar kojeg bi se trebali pojaviti, nakon istražnih radova, prezentirani spomenici iz antičkog vremena. Od dosadašnjih nalaza te od nalaza koji će uslijediti nakon novih istražnih radova trebalo bi napraviti arheološku zbirku koja bi sigurno bila interesantna posjetiocima. Dosadašnja izgradnja groblja naročito novog dijela je na grubi način devastirala arheološku zonu te bi bilo nužno da se u slučaju novog širenja groblja vodi o tome računa te da se prostor prethodno istraži, a nakon toga da se eventualno dozvoli gradnja ako to nalazi dozvoljavaju.

Sv.Martin Ivinj

Uz crkvu sv.Martina na Ivinju u posljednje vrijeme se istražuje antički i starokršćanski kompleks. Rezultati ovog istraživanja su iz nanosa zemlje izvučeni ostaci villae rusticae iz 1.stoljeća i starokršćanske bazilike iz druge polovice 5. stoljeća. Lokalitet je vrlo značajan te bi u prostornom planu trebalo voditi računa da mu se ne približavaju nikakvi sadržaji koji bi mu mogli štetiti čak ni u širem prostoru. Bogati nalazi bi svakako trebali biti prezentirani i uključeni u turističku ponudu. Od nađenih predmeta bi se u Tisnom morala složiti kulturno povjesna zbirka koja bi bila dostupna posjetiocima.

Villae rusticae Pačipolje

Ostatci villae rusticae na Pačipolju su u sklopu autokampa. Do sada je istražen jedan dio villae te su zidovi djelomično konsolidirani. Za turističku promidžbu ovog lokaliteta trebalo bi nastaviti istraživanja te izraditi projekt prezentacije villae. Na ovom prostoru nije moguća nikakva gradnja bez predhodno izvršenih istražnih radova. Isto se odnosi i na ostatke do sada neistraživanih villa na području Puntice i uvale Jazina uz današnju plažu.

2. Pojedinačni spomenici

Pojedinačni spomenici kulture izvan povjesnih jezgri su dominantno sakralnog karaktera. Radi se o objektima iz raznih povjesnih razdoblja ali uvek značajnim za prostor na kojem se nalaze. Najčešće su pejsažnog karaktera. Često su ti spomenici identifikacijski za mjesto u kojem se nalaze te ih se vrlo dugo čuva u memoriji. Upravo zato ovi spomenici su od velikog značaja te zaslužuju punu pažnju prilikom njihove obnove ili uključivanja u tokove života.

Spomenici izvan naselja koji posebno zaslužuju pažnju kao spomenici u pejzažu: crkva sv.Nikole, sv.Konstancija i sv.Roka u Jezerima, sv.Andrije i crkva Gospe od Karavaja u Tisnom, te crkva sv.Ilike u Dazlini. Na padinama brda na kojima se spomenici nalaze ili u njihovoј blizini ne bi trebalo planirati građevinske zone jer to znači da ti spomenici gube svoj smisao gradnje

3. Zaštićena naselja i dijelovi naselja

Na prostoru općine Tisno spomenički karakter imaju dva naselja: Betina i Tisno. Njihov urbanizam, ambijentalna gradnja i upotreba materijala bitno ih diferencira od drugih naselja te se njima u prostornim planovima mora pristupiti složenije i uvažavajući njihove razvojne tokove.

Osnovni cilj zaštite naselja je čuvanje nivoa fisionomije naselja koji je danas zatečen te ukoliko je to moguće ispravljanje pogrešaka iz prošlosti.

Na prostoru općine Tisno registrirane su dvije povjesne jezgre naselja (seoska naselja). Za povjesnu jezgru naselja Jezera jer potrebno izraditi potrebne dokumente i predložiti je za zaštitu. Za sve ove jezgre treba predvidjeti izradu odgovarajuće prostorno planske dokumentacije, kako bi se što uspješnije zaštitilo što je do danas sačuvano, a ako je to moguće čak i ispravilo nešto u čemu se ranije pogriješilo. Temeljem prostornih planova detaljnijeg stupnja razrade služba zaštite spomenika kulture može izvršiti zoniranje i stupnjevanje zaštite za svako naselje što bi omogućilo kvalitetniji pristup obnovi i dnevnom životu.

Na sve navedene registrirane i evidentirane spomenike kulture primjenjuje se prvi stupanj zaštite koji obvezuje na njihovu potpunu zaštitu. Svi lokaliteti i građevine označeni na karti i navedeni u popisu kao spomenici pretpovjesnog, antičkog, i srednjovjekovnog razdoblja tretiraju se kao arheološke zone pa je za gradnju ili izvođenje zemljanih radova nužno odobrenja i stručni nadzor nadležnog tijela za zaštitu kulturne baštine. Za veće intervencije, adaptacije ili rekonstrukcije potreban je konzervatorski elaborat kojeg izrađuje ili odobrava nadležna institucija.

Za zahvate u zaštićenim ruralnim ambijentalnim cjelinama potrebna je prethodna izrada urbanističkog plana uređenja. Na području arheološke zone nije dozvoljena gradnja ni izvođenje zemljanih radova bez prethodnih istražnih radova i odobrenja nadležne službe zaštite spomenika kulture.

Za dijelove naselja koji do danas nisu registrirani kao povjesne cjeline, a koji će to uskoro postati, potrebno je, prije izdavanja lokacijske ili građevne dozvole prethodno ishoditi posebne uvjete nadležne službe zaštite spomenika kulture.

3.5 Razvoj infrastrukturnih sustava

3.5.1 Prometni infrastrukturni sustav

Prometni sustav općine Tisno u cjelini ne odgovara suvremenim zahtjevima i potrebama stanovništva te gospodarstvu područja jer uglavnom nije u skladu s mogućnostima koje proizlaze iz povoljnih vrijednosti prometno - geografskog položaja općine u prostoru Hrvatske. Unapređenje sigurnosti, ekonomičnosti i funkcionalnosti prometnog sustava, polazeći od postojeće mreže kao temelja razvoja, osigurava se mjerama rekonstrukcije, gradnje i organizacije prometa i to u etapama koje predstavljaju najbolju moguću cjelini u određenom vremenskom presjeku.

Promet je potrebno integrirati na način da se svi vidovi prometa dovedu u funkcionalnu vezu a posebno cestovni i pomorski promet radi karaktera i pomorske orientacije područja. Ograničeni prostori prirodnih koridora za polaganje prometne infrastrukture, uz mahom nekontroliranu i brzu gradnju (pretežno uzduž postojećih i često neodgovarajućih prometnica te uzduž obale), stvaraju temeljne probleme u funkcioniranju prometa ali i u pogledu kvalitete života na području.

Veza sa širim prostorom predstavlja okosnicu bržeg i kvalitetnijeg gospodarskog razvijenja. To se u prvom redu odnosi na uzduž obalno povezivanje (Zadar - Šibenik - Split) te povezivanje s unutrašnjošću (Benkovac - Drniš - Knin - Zagreb) kao i povezivanje s širim prostorom putem pomorskih linija.

Cestovni promet

Stupanj motorizacije i prometne potražnje bilježe različiti trend rasta u posljednjih deset godina. Ratne godine su utjecale na smanjenje trenda tako da još nisu zabilježeni dosezi iz predratnog razdoblja. U tome je gotovo podjednako učešće lokalnog prometa kao i tranzitnog prometa (magistralni pravci).

Premda ne prolazi direktno područjem općine Tisno, za to područje je od osobite važnosti trasa buduće Jadranske autoceste, s koje je planiran priključak na ovo područje kao i područje Vodica.

Postojeća državna cesta (D8), Jadranska turistička magistrala, nedavno rekonstruirana u ukupnoj dužini na ovom području, ne udovoljava položajem trase kao ni tehničkim elementima. Stoga se predlaže izmještanje postojeće trase na dijelu obilaska naselja Pirovac u općini Pirovac kao i naselja Drage u općini Pakoštane.

Državna cesta D59 (Stara Straža - Kistanje - Đevrske - Bribirske Mostine - Čista Mala - Kapela) ima funkciju povezivanja jedinica lokalne samouprave, odnosno spoj na buduću autocestu. To je ujedno i osnovna prometnica općine Tisno na koju se nadovezuje D121 (Kapela – Tisno – Murter) i koje povezuju sva naselja na kopnu i otoku Murteru. Cesta je na Murteru izvedena po novoj trasi s tim da prolazi središtem naselja Tisno. U planskom razdoblju se ne predviđa gradnja obilaznice (novi most) naselja Tisno. Planira se izmještanje dionice državne ceste D121 ceste u cilju zaštite naslaga peloida u uvali Makirina,

Županijske ceste su zastupljene kao priključci za naselja Jezera, Murter i Betina na otoku Murteru. To su odvojci od državne ceste do središta naselja. Lokalne ceste su određene kao manji odvojci u Dubravi kod Tisnoga i u naselju Murter.

Naseljska cestovna mreža (nerazvrstane ceste) je u pravilu nedovoljno razvijena a postojeće trase su nedovoljne širine i imaju druga nepovoljna tehnička svojstva. Ulice u naselju, u pravilu, nemaju izvedene pješačke pločnike tako da je, posebno za vrijeme turističke sezone, otežan kolni promet kao i pješački promet u naselju. U svim naseljima je evidentan nedostatak javnih uređenih parkirališta.

Rekonstrukcijom postojećih razvrstanih i drugih cesta potrebno je obuhvatiti cijelovito rješenje trase sa svom infrastrukturom u cesti, eventualnom javnom rasvjетom, uređenjem pješačkih nogostupa i dr. u naselju.

U zaštitnom pojusu javne ceste može se formirati neizgrađeni dio susjedne građevne čestice sa niskim zelenilom i ogradom a na temelju posebnih uvjeta nadležne uprave za ceste. U zaštitnom pojusu javne ceste mogu se graditi građevine za potrebe održavanja ceste i pružanja usluga vozačima i putnicima a predviđene projektom ceste (cestarske kućice, odlagališta, benzinske postaje, parkirališta, odmorišta i sl.). Prije izdavanja lokacijske, odnosno građevne dozvole za te građevine, potrebno je zatražiti posebne uvjete nadležne uprave za ceste.

Benzinske postaje su određene uz križanje državnih cesta i u Tisnome gdje postoje povoljni prometni i prostorni uvjeti. Građevine na benzinskim postajama i druge građevine koje se mogu graditi u zaštitnom pojusu razvrstane ceste, ne mogu imati visinu veću od prizemlja, svjetlog otvora najviše 4,5 m te moraju biti udaljene od granice susjedne parcele najmanje 3,0 m.

Priklučak i prilaz na javnu cestu izvodi se na temelju prethodnog odobrenja nadležne uprave za ceste u postupku ishođenja lokacijske dozvole ili izrade detaljnog plana uređenja. Priklučak i prilaz na ostale (nerazvrstane) ceste izvodi se na temelju prethodnog odobrenja tijela općinske uprave u postupku ishođenja lokacijske dozvole.

Prilikom gradnje novih dionica cesta ili rekonstrukcije postojećih potrebno je u cijelosti očuvati krajobrazne i spomeničke vrijednosti područja, prilagođavanjem trase prirodnim oblicima terena uz minimalnom korištenje podzida, usjeka i nasipa. Ukoliko nije moguće izbjegći izmicanje nivelete ceste izvan prirodne razine terena obvezno je saniranje nasipa, usjeka i podzida i to ozelenjavanjem, formiranjem terasa i drugim radovima kojima se osigurava najveće moguće uklapanje ceste u krajobraz.

Sustavom javnog prijevoza je obvezno povezivanje svih naselja unutar Općine Tisno korištenjem javnih i dijela nerazvrstanih cesta. Uvjeti za utvrđivanje lokacije i uvjeti za projektiranje autobusnih stajališta na javnim cestama određuju se na temelju posebnih zakona.

Promet u mirovanju se rješava javnim ili privatnim parkirališnim/garažnim prostorom. Postojeći deficiti parkirališnog prostora nadoknađuju se postupnom gradnjom javnih parkirališta, uglavnom u središnjim dijelovima obalnih naselja.

Uz ugostiteljske, trgovačke, servisne i druge objekte pokraj cestovnih prometnica, radi čije djelatnosti dolazi do zadržavanja vozila, potrebno je osigurati posebne površine za parkiranje i zaustavljanje vozila izvan kolnika, a u skladu s odredbama posebnog zakona.

Smještaj većih javnih parkirališta je orientacijski naznačen u grafičkom prilogu (Betina). Javna parkirališta je potrebno izgraditi u blizini luke za javni promet, u turističkoj zoni i drugim područjima obalnih naselja općine Tisno.

U sklopu gospodarske zone Kapela - Dubrava moguće je organizirati kamionski terminal, servise za vozila, prodavaonice auto dijelova i druge slične sadržaje.

Željeznički promet

Prostornim planom Šibensko kninske županije rezerviran je koridor jadranske željezničke pruge (Perković – Šibenik – Zadar koji je dijelom položen područjem općine Tisno, naselje Dazlina) na razini planske informacije o eventualno mogućem poželjnom položaju uz obvezu daljnog kompleksnog istraživanja prostornih, građevinskih i ekonomskih aspekata te zaštite okoliša.

Pomorski promet

Prostornim planom se u akvatoriju Općine Tisno osiguravaju prostorni uvjeti za organizaciju unutrašnjeg pomorskog prometa, kroz uspostavu plovnih putova, brodskih linija lokalnog značaja, mreže luka i pomorskih građevina.

Međunarodni plovni put je označen na grafičkim prilozima Prostornog plana sa ishodištem u Šibeniku. Unutarnji plovni put (plovni put lokalnog značaja) povezuje luke Tisno, Betina i te područje i luke izvan područja Općine Tisno.

Luka je morski i s morem neposredno povezani kopneni prostor s izgrađenim i neizgrađenim obalama, lukobranima, uređajima, postrojenjima i drugim objektima namijenjenim za pristajanje, sidrenje i zaštitu plovila, ukrcaj i iskrcaj putnika i robe. Unutar lučkog područja naselja Betina, Jezera i Tisno moguć je smještaj luke otvorene za javni promet, športske luke, komunalnih vezova (stalnih), prostora za prihvat plovila u tranzitu te ostalih luka posebne – luka nautičkog turizma. Detaljniji uvjeti uređenja i smještaja odredit će se detaljnijom prostorno planskom dokumentacijom kojom primarno treba preispitati potrebu i osiguranje prostora za uređenje plaža i smještaj plovila domicilnog stanovništva.

U funkciji odvijanja pomorskog prometa, razvoja nautičkog i športskog turizma predviđa se uređenje sljedećih luka:

- LUKE OTVORENE ZA JAVNI PROMET (županijski značaj – Betina, Jezera, Tisno)
- LUKE POSEBNE NAMJENE:
- luka nautičkog turizma – marina (Betina, Jezera i Tisno)
- brodogradilišna luka (Betina)
- športska luka (Betina, Tisno i Jezera)
- SIDRIŠTE
- PRIVEZIŠTA (Prosike)

a) Luke otvorene za javni promet

Planira se osposobiti luke otvorena za javni promet za sigurno pristajanje postojećih i nove generacije brzih brodova (do 30 milja/h) osposobljavanjem postojećih ili gradnjom novih gatova te dopunom potrebnim sadržajima.

Omogućava se rekonstrukcija i proširenje luke otvorene za javni promet u Tisnome uz gradnju lukobrana za zaštitu luke od juga i dopunom potrebnih sadržaja. Uređenje luke u Betini (Porat) planira se dogradnjom gatova i potrebnih sadržaja na kopnu, odnosno uređenje obale, gradnja bazena i luke sa pratećim sadržajima na temelju detaljnog plana uređenja.

b) Luke posebne namjene

Luke posebne namjene na području Općine Tisno su:

- luke nautičkog turizma,
- športske luke,
- brodogradilište.

(1) Luke nautičkog turizma

Luka nautičkog turizma može biti suha marina i marina.

Suha marina je posebno ograđen i uređen prostor za pružanje usluga ostavwe i čuvanja plovila te pružanja usluga transporta plovila u vodenim prostorima i natrag. Omogućava se uređenje suhe marine unutar planirane gospodarske zone – poslovna namjena na području Dubrave. Veličina i način uređenja suhe marine odredit će se urbanističkim planom uređenja.

Marina je dio morskog akvatorija i kopna (obale) posebno izgrađen i uređen za pružanje usluga veza i čuvanja plovila, smještaja nautičara u plovilima i smještajnim građevinama marine, te moguće davanje usluga servisiranja i održavanja plovila i drugih uobičajenih usluga turistima. Marine se uređuju u skladu s posebnim propisima, odnosno dopunjaju potrebnim sadržajima na moru i kopnu. Urbanističkim planom uređenja moguće je u marinama planirati i ugostiteljske, trgovačke, uslužne i športsko rekreativske sadržaje.

Postojeće luke nautičkog turizma – marine, županijskog značaja, izgrađene su u Betini kapaciteta 180 vezova i u Jezerima kapaciteta 200 vezova. Omogućava se gradnja vanjskog zaštitnog gata marine u Jezerima.

Nova luka nautičkog turizma – marina planira se u Tisnome na kopnenom dijelu naselja, uvala Luke, kapaciteta 205 vezova.

Vezom u luci nautičkog turizma se smatra vez za plovilo standardne dužine 12,0 m i širine na vezu 5,0 m, a plovilo je ekvivalent jedne smještajne jedinice od tri kreveta.

(2) Športske luke

Športska luka je luka koja služi za privez brodica upisanih u hrvatski očeviđnik brodica s namjenom šport i razonoda, a koje brodice su vlasništvo članova udruge ili same udruge koja ima koncesiju za luku.

Športske luke planirane su u naseljima općine Tisno na slijedećim lokacijama:

BETINA

- Porat,
- Zdrače

TISNO

- Gomilica kod mosta,
- dio uvale Veliki Porat,
- zapadna strana uvale Luka

JEZERA

- uvala Jezera

Kapacitet športskih luka će se odrediti urbanističkim planom uređenja. Športska luka mora omogućiti smještaj brodica koje se danas nalaze po plažama i drugim dijelovima obale. Unutar športske luke se uređuju vezovi za brodice i prateći sadržaji za servisiranja i održavanja plovila (istezalište i prostor za brodice, ostave i dr.). Športskim lukama nije dopušteno mijenjati namjenu niti ih koristiti kao luke nautičkog turizma.

(3) Brodogradilište

Brodogradilište je dio obale i morski dio uređen za izradu i servisiranje plovnih objekata te opremljen potrebnim tehničkim sustavima. Postojeće brodogradilište u Betini se može proširiti prema istoku u skladu s grafičkim prikazom zone. U sklopu brodogradilišta nije moguće urediti suhu marinu.

c) Sidrišta

Sidrište je dio morskog prostora pogodan za sidrenje plovila u uvali zaštićenoj od nevremena. Lokacija sidrišta je određena temeljem Prostornog plana Županije i to Obinuš Mali – otok Mimonjak sa najviše 30 plutača. Udaljenost plutača od obale mora biti najmanje 50 m a međusobni razmak plutača je 30 m. Za uređenje sidrišta potrebno je izraditi stručnu podlogu.

d) Privezišta

Privezište je dio obale izgrađen za privremeni privez plovnih objekata, izvan lučkog područja, a najviše 10 vezova. Planira se uređenje obale za privezište na području Prosike u funkciji Parka prirode Vransko jezero. Uređenjem privezišta se mora očuvati kvalitet obale i mora bez značajnije izmjene obalne crte. Detaljni uvjeti smještaja privezišta u funkciji Parka prirode Vransko jezero odredit će se u Prostornom planu područja posebnih obilježja Parka prirode Vransko jezero.

Postojeći pristani na otocima, Betini, Modravama i drugom obalnom području se mogu održavati bez izmjene izgleda, odnosno zadržavati u izvornom (tradicionalnom) obliku.

Omogućava se rekonstrukcija i održavanje pristana u sklopu turističke zone Lovišća i u uvali sv. Nikolja. Omogućava se gradnja građevina za prihvat plovila u sklopu planiranih i dijelom izgrađenih turističkih zona Jazina – Prisliga i Rastovac. Urbanističkim planom uređenja je moguće planirati najviše po 50 vezova u svakoj od tih ugostiteljsko turističkih zona.

Javne telekomunikacije i pošta

Planom je predviđena je gradnja novih i proširenje postojećih telekomunikacijskih sustava, što se odnosi kako na mjesne mreže tako i na spojne putove. Planom su određena komutacijska čvorišta u Tisnome uz mogućnost lociranja i u ostalim naseljima. Postojeći telekomunikacijski sustav prijenosa zasniva se na radio relejnim postajama Raduč i Gračina.

U planu je zamjena, odnosno ukidanje RRP Velo Brdo i uspostavljanje radio relejne veze RRP Raduč ATC Tisno a u Murteru će se postaviti svjetlovodni kabel od RRP Raduč do Jadranske magistrale (D8).

Na području općine grade se mjesne mreže za pojedina komutacijska čvorišta. Za spojne putove između mjesnih mreža koristit će se optički kabel u podzemnim kanalizacijama. Sustav prijenosa, između komutacijskih čvorišta i sa nadređenom tranzitnom centralom, planira se isključivo kao digitalni prijenosni sustav podzemnim optičkim kabelom.

Prostornim planom se predviđa izgradnja novih i rekonstrukcija postojećih telekomunikacijskih građevina i uređaja u skladu sa potrebnim kapacitetima i tehnološkim dostignućima.

Radio relejna postaja, odnosno bazna radijska stanica ne može biti smještena u blizini stambenih građevina i spomenika kulture te ne smije ugrožavati vrijednosti krajobraza. Do bazne relejne postaje nije potrebno osigurati kolni put.

Pokretna telefonska mreža formira se od više neovisnih mreža uz mogućnost proširenja i izgradnju samostojećih objekata infrastrukture mreža baznih stanica na području općine Tisno. Antena pokretnih TK mreža smještavaju se izvan naselja. Radi zaštite i očuvanja krajobraznih vrijednosti preporuča se postava novih zajedničkih stupova za antene pokretne TK mreže različitim operatera-koncesionara. Novi zajednički antenski stup je obvezan ukoliko to dopuštaju tehnički uvjeti pokrivanja i planiranja mreža i izgradnje objekata. Za postavljanje antenskog stupa nije potrebno utvrditi građevnu česticu i pristupni put.

Lokacijska dozvola za gradnju radio relejne postaje, odnosno bazne radijske postaje i antenskog stupa pokretnе TK mreže se može ishoditi na temelju prethodne suglasnosti Općine Tisno. Prethodna suglasnost se mora izdati u roku od 30 dana a ukoliko se ne izda u tom roku smatra se da je prethodna suglasnost izdana.

Na brdu Gračina postavljen je TV odašiljač koji se može rekonstruirati u skladu s potrebama i tehnološkim dostignućima.

3.5.2 Energetski sustav

TS 220/110 KV BILICE instalirane snage 3x150MVA predstavlja izvor elektroenergetskog napajanja šireg područja sjeverne Dalmacije, pa tako i područja općine Tisno. Po potrebi je moguće i proširenje kapaciteta i priključka ulaz - izlaz na dalekovod 220 kV TS Konjsko i RP Brinje. Područje općina Pirovac i Tisno se opskrbljuju električnom energijom iz TS 30/10 kV TISNO, koja ima snagu transformacije 8 + 4 MVA.

TS 30/10 kV TISNO se napaja naponom 30 kV iz TS 220/110/30 kV BILICE preko DV 110 kV, pod naponom 30 kV (do stupa označe 41, na području općine Vodice) i dalje "starim" vodom 30 kV do transformatorske stanice. Izgradnjom DV 110 kV, od stupa 41 do Bilica, su sanirane izrazito loše naponske prilike u 30 kV mreži. Naponske prilike i trenutno dostatna snaga čine elektroenergetsku opskrbu relativno zadovoljavajućom mada je ona u naravi ipak nepouzdana i nedovoljno kvalitetna.

Nadzemna razdjelna mreža 10 i 0,4 kV u velikoj je mjeri zastarjela i u velikom postotku otpisana. Razvitak te mreže nije pratio, velikim dijelom i nekontrolirani, proces građenja pa ima "nepokrivenih" dijelova područja odgovarajućim elektroenergetskim građevinama i postrojenjima.

Daljnji razvoj elektroenergetike uvjetovat će porast konzuma, potreba povećanja razine sigurnosti opskrbe električnom energijom postojećih potrošača te potrebom otklanjanja posljedica ratnih razaranja.

Bolja eletroenergetska opskrba područja temelji se na planovima gradnje TS 110 kV KAPELA. Na taj način, preko područja općine Tisno i Pirovac bi se izgradio prsten dalekovoda napona 110 kV koji će se vezati na DV 110 kV Bilice - Biograd na sjevernom dijelu i na DV 110 kV Vodice (Kapela) - Bilice. Paralelno s tom mrežom postupno bi se realizirala i mreža 30 (35) kV napona sa transformatorskim postajama Vodice i Stankovci (Crljenak) izvan granica općina i transformatorskim postajama Tisno i Murter s dvostrukim napajanjem.

Na otoku Murteru, gdje se očekuje intenzivan turistički razvitak, gdje je već 1990. godine registrirano vršno opterećenje od 3,73 MVA, potrebna su znatna ulaganja u nove distributivne elektroenergetske objekte. Uz stari dio naselja Murter planirana je gradnja nove TS 30/10 kV MURTER, snage transformacije 4+4 MVA. TS MURTER bi trebalo povezati kabelskim vodom na TS TISNO i drugim kabelskim vodom sa TS KAPELA. Gradnja bi se realizirala u etapama:

Gradnjom kraćih KB 10 kV iz TS 30/10 kV MURTER do TS 10/0,4 kV Murter 3, TS 10/0,4 kV Bilave (građenje u tijeku) i TS 10/0,4 kV Plitka vala, omogućilo bi, za dulje vremensko razdoblje, porast potrošnje konzuma, ostvarila primjerena sigurnost opskrbe te stvorili elektroenergetski preduvjeti za priključenje novih turističkih sadržaja.

Mreža 10(20) kV

U skladu s širenjem i razvojem naselja, turističkih i radnih zona te potrebe svladavanja naponskih problema u mreži, širila bi se mreža 10 kV vodova (kabela) i transformatorskih postaja 10/0,4 kV. Na području općina se planira uvođenje srednjeg napona 20 kV, budući za to postoje tehničke i gospodarske prednosti. Do uvođenja 20 kV napona postojeća i proširena mreža će funkcionirati na naponu 10 kV s tim da se svi objekti izvode s 20 kV opremom. U naseljima se 10 i 20 kV mreža planira uglavnom kao kabelska s manjim zračnim vodovima na perifernom području i u unutrašnjem dijelu općina. U mreži 10(20) kV ugrađivat će se standardna oprema a njeno etapno širenje definirat će se planovima razvoja "Elektre" Šibenik te detaljnim planovima uređenja prostora.

3.5.3 Vodnogospodarski sustav

(1) Uređenje režima površinskih voda i zaštita podzemnih i izvorskih voda

Hidrografska mreža područja je dosta oskudna budući da je gotovo ukupni teren izgrađen od propusne vapnenačke stijene. Povremeni vodotoci su vezani za nepropusne naslage eocenskog fliša i uzu naslage kvartara. Izostali su značajniji bujični tokovi.

Na širem području Dazline proteže se niz dugodolina i dolinskih proširenja građenih uglavnom od glinovitih materijala s okršjem okolnih stijena i zemljom crvenicom. Uzduž dazlinske doline, veličine cca 1100 ha (od čega veći dio pripada području općine Pirovac i Tisno) protjeće povremeni vodotok - ponornica. Vodotok treba sačuvati od gradnje druge infrastrukture te biološkim radovima obogatiti vegetaciju radi sprečavanja erozijskog djelovanja na tlo. To je ujedno i odvodni kanal polja Dazlina koji spada u javno vodno dobro čije obale je potrebno zaštititi odnosno za neophodne zahvata na tome području potrebna je prethodna suglasnost Hrvatskih voda.

Javno vodno dobro državnog značaja čini i prostor uz kanal Prosika u kojemu nisu dopušteni zahvati. Za neophodne zahvata na tome području potrebna je prethodna suglasnost Hrvatskih voda.

Prema podacima iz Hidrogeološke studije Ravni Kotari - Bukovica koju je izradio Institut za geološka istraživanja - Zagreb, 1976. godine čitavo kopneno područje općine Tisno pripada, u hidrogeološkom smislu, priobalnom slivu koji je određen s više podslivova.

Detaljnije hidrogeološke analize, sa svrhom utvrđivanja zona sanitarnе заštite kaptanja vode za piće Jandrići I i Jandrići II (do nedavno jedini izvori pitke vode za naselja općina Tisno i Pirovac) i određivanje mjera zaštite nisu do sada izrađene, te se sa sigurnošću ne može kazati što je neophodno poduzeti, odnosno kakva je ograničenja potrebno propisati za pojedina područja u obuhvatu sliva kaptiranih podzemnih voda, a u svrhu zaštite izvorišta pitke vode.

Utvrđivanje granica zone sanitarnе zaštite i neohodnih mjera sanitarnih zaštite područja, biti će moguće tek po detalnijoj hidrogeološkoj obradi (hidrogeološko mikrozoniranje) sa izradom izvješća o problematici sanitarnе zaštite lokaliteta kaptiranih podzemnih voda priobalnih slivova Pirovac - Vodice i izvorišta Litno. Sama izvorišta je potrebno ograditi i zaštiti u skladu s propisima (I zona sanitarnе zaštite). Na području Dubrave i Dazline biti će minimalno propisane mjere za II i III zonu sanitarnе zaštite izvorišta pitke vode u skladu s posebnim propisima.

(2) **Vransko jezero**

Vransko jezero kod Biograda, kao naše najveće jezero ($30,1 \text{ km}^2$) predstavlja interesantan prirodni rezervat slatke (bočate) vode na prostoru između rijeke Krke i Zrmanje. To je kriptodepresija s najvećom dubinom vode od 3,9 m. Prosječna širina jezera iznosi 2,2 km a dužina oko 13,6 km. Slivno područje, veličine 480 km^2 , prostire se između morske obale i Smilčića i Benkovca na sjeveru te Zemunika Donjeg na zapadu i Stankovca na istoku. Uslijed izravnog utjecaja mora na jezero, voda Vranskog jezera je bočata a zaslanjenost je ovisna o vodostaju jezera. Greben, kanal Prosika, između mora i jezera je prvi put prokopan sredinom 18. st., a profil je u više navrata povećavan do današnjih dimenzija (širina dna oko 8,0 m) i predstavlja jedan od glavnih putova kojim, uz istjecanje jezerske vode u more, morska voda kod viših razina mora utječe u jezero. Kada je razina mora viša od razine jezera more prodire ne samo putem kanala Prosika već i okršenim bokom oko Prosike a prodor morske vode kroz Vransko polje zaslanjuje izvore Ošac, Modro oko, Vrbica i dr., pa se tako jezero zaslanjuje i sa strane Vranskog polja.

Godišnji dotok slatke vode u Vransko jezero:

	min	srednji	max
q (m^3/s)	0,85	1,96	4,29
V (10^6 m^3)	26,81	61,81	135,29

Radi značaja jezera izvršena je njegova zaštita u kategoriji Parka prirode u površini od 57 km^2 .

(3) **Korištenje voda**

OPSKRBA PITKOM VODOM

Kod analiziranja postojećeg stanja vodoopskrbe pojedinog područja i utvrđivanja planova daljnog razvoja polazi se od specifične potrošnje vode po pojedinim korisnicima, te od postojećeg i planiranog broja istih u određenom vremenskom razdoblju.

Prema idejnom rješenju vodoopskrbe zapadnog dijela bivše općine Šibenik (Vodovod i kanalizacija - Šibenik, 1988. godine) za analizirano područje su utvrđene slijedeće norme potrošnje vode ($q_{\text{srednje}} = l/\text{stan/dan}$):

- stanovništvo $q_{\text{sr}} = 300 \text{ l/stan/dan}$
- turisti:
 - hoteli I ktg. $q_{\text{sr}} = 550 \text{ l/stan/dan}$
 - hoteli II ktg. $q_{\text{sr}} = 300 \text{ l/stan/dan}$

- komplementarni smještaj, vikend objekti $q_{sr} = 350 \text{ l/stan/dan}$
- autokampovi $q_{sr} = 200 \text{ l/stan/dan}$
- gosti u marinama $q_{sr} = 200 \text{ l/stan/dan}$

Navedene norme potrošnje se mogu smatrati prihvatljivima premda su na gornjoj granici stvarne potrošnje (postoje realne mogućnosti da se predviđene norme potrošnje osiguravaju sa izvorišta vode uz rijeku Krku ili iz same rijeke u okviru vodoopskrbnog sustava šireg područja od Šibenika do Zadra).

Za planiranje broja stanovnika i ostalih povremenih korisnika prostora, uz predviđenu normu potrošnje vode, predviđa se slijedeća potrošnja vode u skladu sa standardnim metodama računanja:

OPĆINA NASELJE	Srednja dnevna potrošnja $q_{sr,dnevno}$ (l/s)	Maksimalna satna potrošnja $q_{max,sat.}$ (l/s)
1. Betina	13,20	25,99
2. Dazlina	0,37	1,12
3. Dubrava	0,85	2,33
4. Jezera	14,06	27,47
5. Tisno	20,32	37,97
UKUPNO OPĆINA TISNO	48,80	58,09

Koncem 80-tih godina započelo je proširenje vodoopskrbnog sustava zapadnog priobalja bivše općine Šibenik, na potezu Lozovac - most - Vodice - Čela - Tisno. Uz količine vode iz kaptaža Jandrići I i II i Kovča osiguravaju se dovoljne količine vode iz Šibenskog vodovoda (Krka, zahvat Jaruga, neposredno ispod Skradinskog buka). Voda se dovodi cjevovodom $\varnothing 350 \text{ mm}$ do vodospreme Most (6.000 m³, kota dna 75,45 mnmm.), na desnoj obali ušća Krke. Cjevovodom $\varnothing 500 \text{ mm}$ od lijevanog željeza (ductil cijevi) dužine oko 11.500 m voda se doprema do lokacije vodospreme Čela i dalje do postojećih vodosprema Tisno (dovodni cjevovod $\varnothing 500 \text{ mm}$) i Makirina (dovodni cjevovod $\varnothing 600$, odnosno $\varnothing 200 \text{ mm}$) za potrebe općine Tisno i Pirovac a posebnim cjevovodima $\varnothing 450$ i $\varnothing 500 \text{ mm}$ za potrebe Vodica i Tribunja.

Daljnji razvitak vodoopskrbe zahtjeva na priobalnom i otočkom dijelu slijedeće zahvate:

- izgradnju novog dovodnog cjevovoda za Murter, od vodospreme Tisno do nove vodospreme Podnište dužine oko 4.500 m, $\varnothing 450 - 500 \text{ mm}$,
- rekonstrukcija i dogradnja vodvodne mreže Betine $\varnothing 150 - 200 \text{ mm}$ u dužini od više tisuća metara (izvođenje u etapama),
- proširenje vodvodne mreže prema novim turističkim i gospodarskim objektima ukoliko ne zadovoljava postojeće mreža.

Za osiguranje vodoopskrbe naselja u unutrašnjosti (Putičanje, Kašić, Dazlina) neophodno je proširenje vodoopskrbnog sustava izgradnjom odvojka $\varnothing 300 \text{ mm}$ od magistralnog cjevovoda $\varnothing 700 \text{ mm}$ Pirovac - Pakoštane u duljini od oko 6.500 m do lokacije predviđene vodospreme Žibonga (2000 m³, kota dna 211 mnmm.) preko koje se predviđa vodoopskrba naselja Crljenik, Velim i dio naselja Stankovci (izvan područja općine Tisno). Za dotok vode u tu vodospremu neophodna je gradnja precpne postaje Šardin.

Za opskrbu pitkom vodom naselja Dazlina i Kašić potrebno je izgraditi cjevovode dužine oko 3.000 m, svaki s malim vodospremama 100 - 200 m³ (Kašić; Oštros). Za precizno određivanje trasa novih cjevovoda, njihovih kapaciteta te veličine i točnog položaja vodosprema, neophodno je izraditi odgovarajuću tehničku dokumentaciju jer se Prostorni planom utvrđuje potreba za tim objektima i načelni položaj u prostoru.

(4) Zaštita voda (mora) od zagađivanja

KANALIZACIJA I PROČIŠĆAVANJE OTPADNIH VODA

Kanalizacijski sustavi većih naselja (Pirovac, Tisno, Jezera, Murter i Betina) nije izgrađen a postoje samo lokalni kanalizacijski sustavi pojedinih turističkih cjelina:

- odmaralište "Restovac - INA"
- autokamp "Lovište" (*kanalizacijski kolektori, rezervni ispust, crpna postaja, tlačni vod, taložnica, uređaj za pročišćavanje i podmorski ispust*),
- marina ACY - Jezera,
- marina Betina (*kanalizacijski kolektori, crpna postaja, taložnica, gravitacijski odvod s podmorskim ispustom*),
- marina "Hramina" (*kanalizacijski kolektori, crpna postaja, taložnica, gravitacijski vod s podmorskim ispustom*).

Otpadne vode navedenih turističkih sadržaja ispuštaju se u more nakon neodgovarajućeg prethodnog pročišćavanja i putem također neodgovarajućeg podmorskog ispusta (relativno blizu obale u poluzatvoreni akvatorij). Dispozicija fekalnih otpadnih voda iz stambenih, vikend i sličnih objekata uglavnom je rješena putem propusnih septičkih jama, odnsono crnih jama ili priobalnim ispuštanjem bez prethodnog pročišćavanja.

Za područje općine Tisno planirana su dva zasebna kanalizacijska sustava koji se realiziraju sa susjednim općinama.

Svi potencijalni zagađivači (turističke zone, luke nautičkog turizma, gospodarske zone i pojedinačnih građevina) otpadne vode iz gospodarskih i zanatskih objekata se moraju dovesti na razinu kvalitete otpadnih voda dozvoljenih za upuštanje u uređaj za pročišćavanje, prije priključenja na planirani kanalizacijski sustav.

Kanalizacijski sustav Pirovac-Tisno-Jezera

Kanalizacijski sustav je razdjelni a uređaj za pročišćavanje otpadnih voda predviđa se izgraditi na predjelu Gnijina kapaciteta 27.000 ES za 1. stupanj pročišćavanja. Nakon pročišćavanja vode se putem podmorskog ispusta dužine oko 1.200 m ispuštaju u otvoreno more. Na ovaj kanalizacijski sustav moraju se u konačnici priključiti planirane poslovne zone u Dubravi.

Kanalizacijski sustav Murter-Betina

Kanalizacijski sustav obuhvaća naselja Betina i Murter s uređajem za pročišćavanje kapaciteta 15.000 ES za 1. stupanj pročišćavanja. Nakon pročišćavanja vode se putem podmorskog ispusta dužine oko 1.300 m ispuštaju u otvoreno more.

Do izgradnje planiranih sustava javne kanalizacije u izgrađenom dijelu građevinskog područja obalnih naselja moguće je građevine s kapacitetom manjim od 10 ES (korisnika), priključiti na nepropusnu septičku jamu odgovarajuće veličine i tehničkih svojstava. Nepropusna septička jama mora se izgraditi na vlastitoj građevnoj čestici udaljena najmanje 2,0 m od susjedne međe. Do građevne čestice mora biti osiguran prilaz cisterni radi pražnjenja septičke jame.

Za građevine kapaciteta većeg od 10 ES obvezna je izgradnja biološkog uređaja za pročišćavanje. Nakon izgradnje javne kanalizacije sve građevine se obvezno priključuju na javni sustav.

Za naselja u zaleđu obale, za koje ne postoje mogućnosti priključenja na planirane kanalizacijske sustave, fekalne otpadne vode će se prikupljati u septičke jame ili će se graditi manji (biološki) sustav odvodnje.

3.6 Postupanje s otpadom

U sklopu određenog cjelovitog sustava gospodarenja otpadom na području Županije u općini Tisno je potrebno slijedeće:

- u prijelaznom razdoblju, do početka rada županijskog centra za zbrinjavanje otpada, ulogu preuzima sanitarno odlagalište Bikarac (za obalno i otočko područje Županije) uz prethodno ugovaranje s komunalnom poduzećem koje gospodari odlagalištem Bikarac (Grad Šibenik);
- za područje Općine Tisno organizirat će se transfer stanice za prikupljanje komunalnog otpada, prije njegovog konačnog zbrinjavanja na županijskom odlagalištu. Planirana lokacija transfer stanice "Veprštak" nalazi se dijelom i na području općine Pirovac a služit će općinama Pirovac, Murter i Tisno.

Prostornim planom se određuje sanacija "divljih" deponija na način da se uspostavi prijašnje stanje prvenstveno provodeći mјere rekultivacije i sprječavanja nepovoljnih utjecaja deponija na okoliš.

3.7 Sprječavanje nepovoljna utjecaja na okoliš

Zaštitu, racionalno korištenje prostora i unapređivanje čovjekova okoliša provoditi kroz sve oblike djelovanja u prostoru što znači da svaka aktivnost, zahvat i intervencija u prostoru mora biti sagledna i usklađena s uvjetima koje zahtjeva zaštita čovjekova okoliša.

Obzirom na karakteristike prirodnih elemenata prostora i antropogene utjecaje, najugroženiji djelovi čovjekove okoline su:

- obalno more Pirovačkog zaljeva
- šumske i ostale zelene površine ugrožene od požara;

U svezi mјera zaštite tla od fertilnih sredstava (umjetnih gnojiva - pesticida) u poljoprivredi, agađenja vode i zraka neophodno je uspostaviti i vršiti mјerenja i ispitivanje uzorka zemljišta radi poduzimanja potrebnih mјera preventive i sanacije, kao definiranja zona zasićenosti u odnosu na granice dopustivosti ugrožavanja tla. Kontinuirano provjeravati kvalitet tla i njegovo tzv."geogeno" stanje na mjestima gdje su već danas uočene indikacije njegove ozbiljnije ugroženosti.

Planom se određuje da se pozajmišta prirodnom materijala i građevinskog kamena ne mogu se osnivati u zaštićenim područjima prirodne i kulturne baštine ni u njihovoј neposrednoj blizini, na vidljivim dijelovima uz prometnice i morsku obalu, u šumskim i vrijednim poljoprivrednim površinama te područjima ugroženim erozijom.

Planovima i aktima lokalne uprave i samouprave zabraniti iskorištavanje ogradnih zidova "gomila", zemlje s poljoprivrednog zemljišta te devastiranja krajobraza.

Prostornim planom utvrđene su mјere zaštite mora i tla od zagađivanja na način da svi javni i privredni objekti moraju imati internu kanalizaciju izgrađenu i održavanu na način da sakupe svu vodu iz svog kruga, pročiste je do propisanog sastava prije upuštanja u javnu kanalizaciju, te eliminiraju razливavanje vode po okolnoj površini. Sastav otpadnih voda ne smije ugroziti kategoriju recipijenta (tlo i vode).

Zaštitu obalnog mora osigurati izgradnjom kanalizacijskih sustava u svim priobalnim naseljima uz obavezno mehaničko-biološko pročišćavanje.

Za gradnju turističkih, radnih i drugih većih kapaciteta treba prethodno riješiti sustav sakupljanja, pročišćavanja i dispozicije otpadnih voda i izvedbu dijela kanalizacijskog sustava.

Dispoziciju otpadnih voda u naseljima u unutrašnjosti, za individualne objekte rješavati putem vodonepropusnih septičkih jama koje će se prazniti a njihov sadržaj će se upuštati u jedan od izgrađenih sustava odvodnje. Za detaljno utvrđivanje lokacije mesta upuštanja u tlo otpadnih voda iz zasebnih kanalizacijskih sustava naselja u unutrašnjosti potrebno je provesti hidrogeološka istraživanja šire lokacije.

Iako problem *buke* još uvijek nije aktualan za područje Općine Tisno, a zbog agresivnog djelovanja na zdravlje čovjeka ipak zaslužuje pažnju. Prostornim planom se određuje da je pri utvrđivanju lokacija objekata za određene djelatnosti efekte buke potrebno svesti na minimum, uz primjenu normativa i standarda glede dozvoljenih emisija buke iz pojedinih izvora. Buka od prometa se rješava uređenjem odgovarajućeg zelenog tampona uz prometnice i prometne površine (minimalne širine 20 m).

Planom se određuju mjere zaštite od požara na način da se predviđa izvedba vatroobrambenih prosjeka nezasađenih pojaseva najmanje širine koja je dvostruko veća od prosječne visine vegetacije.

Uzduž glavnih (državnih i županijskih) prometnica izraditi požarne pojaseve i ukloniti makiju od najmanje 20 m sa svake strane, uzduž trase dalekovoda ukloniti makiju i raslinje te permanentno održavati čistoću pojaseva. Postojeće gospodarske prometnice koje su prohodne za vatrogasna vozila stalno održavati i urediti u skladu sa Pravilnikom o uvjetima za vatrogasne pristupe, te izraditi nove protiv požarne putove.

Kod izgradnje novih turističkih objekta kao kontaktну vegetaciju zasađivati onu koja je manje osjetljiva na požare.

Radi osiguranja potrebnih količina vode za gašenje požara potrebno je:

- osigurati korištenje svih objekata i uređaja na kojim se izravno može crpiti voda iz vodoopskrbnog sustava;
- postaviti protupožarne hidrante na trasi otočkog vodovoda /u pravilu na svaka 2-3 km jedan hidrant;
- osigurati korištenje svih privatnih i javnih cisterni, te akumulacija, koje je potrebno evidentirati i urediti, te do istih urediti pristupe.
- hidrantske mreže u naseljima i turističkim kompleksima za potrebe zaštite od požara treba izraditi u skladu s propisima za hidrantsku mrežu za gašenje požara;

Kod planiranja novih objekta potrebno je primijeniti propisom predviđene mjere zaštite te naročito voditi računa o osiguranju vatrogasnih pristupa;

- Prometnice za pristup vatrogasnih vozila treba osigurati za stambene objekte do visine P+2 najmanje s jedne, duže strane.
- Kod ostalih objekata, javnih objekata u kojima se sakuplja više od 50 osoba pristup treba osigurati s najmanje dvije dulje strane objekta.

Mjera zaštite od požara utvrđene Prostornim planom su načelne, dok će se Planom zaštite od požara općine Tisno, u skladu s propisima, temeljem prethodne procjene detaljno razraditi i utvrditi sve potrebne mjere zaštite od požara.

Općina Tisno je dužna na svome teritoriju osigurati uvjete za sklanjanje ljudi, materijalnih i drugih dobara. U tu svrhu je neophodno utvrditi zone ugroženosti o čemu ovisi da li će se utvrditi obveza gradnje skloništa za ljudе i materijalna dobra.

Oko ugroženih objekata potrebno je formirati zonu ugroženosti, na odgovarajućoj udaljenosti od ugroženog objekta, u kojoj se obvezno grade skloništa osnovne i dopunske zaštite.

Skloništa za zaštitu stanovništva u slučaju ratne opasnosti se grade javnim i društvenim građevinama (dječji vrtići, škole, uprava, kultura, vjerske građevine i dr.), gospodarskim građevinama, turističkim i hotelskim kompleksima itd..

U obiteljskim i višeobiteljskim stambenim građevinama, u pravilu, je potrebno graditi podrum koji se može koristiti kao zaklon.

Sva skloništa se obvezno grade kao dvonamjenska skloništa. U miru se skloništa koriste u skladu s potrebama vlasnika građevine (skladište, spremište, garaža itd.) i uz mogućnosti brze prenamjene u sklonišni prostor.